

ALUMINIJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE GLINICE
IN ALUMINIJA „BORIS KIDRIČ“ KIDRIČEVO

STEVILKA 5

IZ VSEBINE:

- Titova štafeta v Ptuj
- Veličasten zaključek pohoda po poteh revolucije
- Ponosni, da so sestavljali odred Borisa Kidriča
- Kje smo z inventivno dejavnostjo v TGA »Boris Kidrič« Kidričevo?
- Voda postaja tudi pri nas vedno bolj dragocena
- Obiskali smo vojaško gimnazijo »Franc Rozman - Stane« v Ljubljani in vojašnico na Vrhniki
- Učenci Osnovne šole »Boris Kidrič« Kidričevo so ob obrambnem dnevu napisali
- Želimo si manj delovnih nezgod in več delovnih uspehov

Centralni komitei Zveze komunistov Slovenije se vam v imenu VIII. kongresa ZKS zahvaljuje za pozdrave oziroma čestitke, ki ste jih poslali kongresu. Vaše sporočilo smo sprejeli kot spodbudo za delo kongresa. Vsem, ki smo prevzeli nove dolžnosti, pa pomeni tudi obveznost, da se odločno borujemo za uresničitev stališč in sklepov osmega kongresa.

Tovariški pozdrav!

Predsednik centralnega komiteja ZKS
France Popit

Ljubljana, aprila 1978

TUDIJSKA KNJIŽNICA

MAJ 1978

T U J

Trg svobode 1

LETNIK XVI

Ob 86-letnici našega dragega tovariša Tita

ZA NAS IN ZA DANES

Tito z Borisom Kidričem in Mošom Pijade

Maj je praznik cvetja in sonca, praznik mladosti in veselja ter razkošja prebujajoče se narave. Vendar pa je mesec maj za vse nas še nekaj več. Če je začetek meseca maja bil veličasten delavski praznik za vse narode širom sveta, pa je za nas državljane socialistične Jugoslavije maj še en velik praznik, ki ga slavimo z velikimi željami za dolgo zdravje in življenje našega dragega tovariša Tita. To je 25. maj, ko vsi slavimo in praznujemo rojstni dan našega najbolj ljubljenega človeka v socialistični domovini. Leta neizmerno hitro hitijo mimo nas in mnogo ostaja za njimi, naša mladost ter energija

in veliko spominov na preteklost. Za ene lepše, za druge spet drugačna. Tako bomo letos praznovali že 86-rajstni dan našega dragega in ljubljenega tovariša Tita.

Vsekakor je to naš veliki in skupni praznik ne le mladih ob dnevu mladosti, ampak ga praznujemo prav vsi, ki živimo v svobodni socialistični samoupravni družbi v socialistični Jugoslaviji. Vsi, prav vsi, ki želimo našemu dragemu voditelju resnično iz dna srca še mnogo let ustvarjalnega življenja med nami, ki ga ljubimo ter spoštujemo z globokim spoštovanjem v zahvalo, kar je celo življenje žrtvoval za svoje ljud-

stvo, za njegovo oziroma našo skupno svobodo.

Vedno nam zaigra pri srcu, ko pride med nas tov. Tito, ko zagledamo njegov vedro nasmejani obraz, ko slišimo besede iz njegovih ust, ki so namenjene našemu delavcu, kmetu, dijaku in študentu — skratka nam vsem, pa čeprav mnogokrat slišimo te besede iz radia ali po televiziji, nam je vseeno vedro in blago pri srcu.

Če bi lahko odločala naša volja in ljubezen do njega, potem on resnično ne bi nikoli odšel od nas. Njegovi nenehni stiki z delavci, kmeti, vojaki, in mla-

(Nad. na 2. strani)

Foto: Mohorič

Titova štafeta v Ptuj

V ponedeljek 8. maja 1978 so mladinci in ostali občani ptujske občine pričakali zvezno štafeto na trgu Mladinskih delovnih brigad.

Štafeta je, preden je prispela na Ptuj, potovala skoraj po vseh ptujske občine in povsod so jo z navdušenjem pozdravljali. Omenim naj, da so tudi mladi iz TGA sodelovali v spremstvu štafete v enem izmed številnih avtomobilov kolone, ki se je pomikala vse od Haloz preko Ptuja do Slovenskih goric.

Kot že rečeno, je štafeta prispela na Ptuj v ponedeljek jutraj. Po bogatem kulturnem programu, ki so ga pripravile šole iz Ptuja in okolice in govoru predsednika občinske konference ZSMS, so začele prihajati na trg MDB

lokalne štafete, ki so jih nosili predstavniki šolske mladine, mladih delav-

štafete je prebral pozdravno pismo tovarišu TITU z najlepšimi željami in čestitkami za njegov rojstni dan.

Višek svečanosti pa je nastopil, ko je prispela zvezna štafeta, ki jo je nosil mladinec iz TGA, tov. Rajko Matijević, delavec iz TOZD vzdrževanje. Glas se mu je tresel, ko je prebral pozdrave in želje dragemu TITU. Iste želje pa so se kazale na obrazih vseh prisotnih na tej svečanosti.

Mladinci s Ptuja so nato ponesli štafetno palico dalje in jo predali mladim iz Šmarja pri Jelšah.

Tudi mladinci in vsi ostali člani kolektiva se pridružujejo čestitkam k 86. rojstnemu dnevu maršala TITA z željami, da bi nas še dolgo vodil.

F. D.

**„ALUMINIJ“
JE TRIBUNA
DELAVCEV!**

cev, mladih iz krajevnih skupnosti, družbenih organizacij in društev ter predstavniki oboroženih sil. Vsak nosilec lokalne

Ob 86-letnici našega dragega tovariša Tita

ZA NAS IN ZA DANES

(Nad. s I. strani)

dino so vedno tako pristni ter pristrčni, da mnogokrat tudi solza v očeh pove kako ljubljen nam je vsem naš dragi tovariš TITO, zato resnično ostajajo naše želje po dolgem življenju našega maršala in predsednika republike in pristne.

Če na kratko pogledamo zaporedje, ki se vrti skozi leto in v katerem praznujemo mnoge praznike je to resnično zaporedje. Toda ob življenjskih jubilejih našega voditelja ni potrebno nobeno zaporedje, saj nam ostaja vedno enako spoštovan, ljubljen in drag. Že v lanskem letu, ko smo praznovali leto TITO-

VIH IN PARTIJSKIH JUBILEJEV smo mu pristrčno zaželeli, da nas še vodi mnoga leta v bodoče, zato so tudi ob tem času ob njegovem 86-življenjskem prazniku naše želje enake: SE DOLGA LETA NAS VODI LJUBLJENI TOVARIŠ TITO. ŽIVI MED NAMI SE MNOGA, MNOGA LETA!

France MESKO

Beseda urednika

Težko je vedno pisati o problemih s katerimi smo se že večkrat srečali, vendar žal tudi brez tega ne gre. Treba je stremeti za tem, da našega delavca seznanimo s problemi in uspehi, ki jih dosegamo. Bližamo se že mesecu, ki bo istočasno pomenil tudi konec prvega pol leta našega poslovanja in se bo potrebno ozreti na prehojeno pot v prvih šestih mesecih. Vsem nam je znano, da smo v prvih mesecih imeli tudi burne trenutke, ki pa smo jim bili z razumevanjem kos. Volitve v nove organe samoupravljanja ter uspeli referendum sta za nami, toda s tem ni rečeno, da smo sedaj na konju, kot temu pravimo.

Prav sedaj nas čakajo odgovorne in zahtevne naloge, da sprovedemo vse sprejete samoupravne akte v vsakdanje življenje, da skušamo odpraviti tiste napake, ki smo jih storili. Na sceno torej stopajo novizvoljeni člani samoupravnih organov, ki smo jih izvolili v mesecu aprilu. To so torej nove moči v samoupravnem sistemu, ki stopajo v bodoče mandatno obdobje z mnogimi izkušnjami delovanja delegatskega sistema — nove moči samoupravljanja, ki so bogatejše s tem kar je ta sistem prinesel. Morda jim bo to koristno služilo in bodo uspešnejši od svojih dosedanjih sodelavcev, za katere pa nikakor ne moremo trditi, da niso storili mnogo, prav v času, ko je bilo problemov na kupe.

Prav gotovo pa se bo tudi v sestavi uredniškega odbora precej spremenilo, saj bi že moralo priti do formiranja nove službe informiranja, ki bi imela konkretno nalogo pri dokončnem delovanju informativne službe v naši delovni organizaciji. Naša želja je vsekakor v tem, da tudi v bodoče ostanejo zvesti nalogam informiranja vsi dosedanja sodelavci in, da se pojavijo tudi novi. Zavedati se moramo, da je zaenkrat naše glasilo še vedno le mesečnik in je zato zelo težko v njem urediti način informiranja tako, kot način obveščanja oz. informiranja mora biti. Ne moremo seveda reči, da nimamo raznih oblik s katerimi pridejo razne informacije in obvestila do našega delavca, toda žal se še vedno dogaja, da mnoga obvestila in informacije ostajajo po predalih, da pa tudi mnogokrat kaj hitro zginejo iz oglasnih desk v nekaterih TOZD. To smo videli tudi ob zadnjem referendumu. Tega sicer ne gre posploševati ali dramtizirati, vendar tak način prav gotovo ničesar ne služi.

Če sem v prejšnji številki omenil, da ste morda opazili nekatere bistvene premike v oblikovanju našega glasila, pa boste tudi kaj hitro lahko sami ugotovili, da se tako stanje nenehno spreminja, predvsem zaradi tega, ker se nekateri posamezni sodelavci enkrat ojunačijo in pošljejo svoje prispevke že v naslednjem trenutku pa jim zmanjka poguma, čeprav imajo dovolj materiala iz svojega vsakdanjega dela in prakse. To prav tako velja za posamezna društva in organizacije, tako v sami DO, kot tudi v okviru KS. Prepričan sem, da se bodo vsi dosedanja in tudi bodoči sodelavci ojunačili ter si zagotovili mesto v svojem glasilu, kar bo seveda še kako popestrilo naš »Aluminij«.

In ne zamerite mi dragi bralci in sodelavci, če se moram ponovno dotakniti nekaterih zadev o katerih sem do sedaj že večkrat pisal, žal pa za nekatere še vedno brez uspeha. Ponovno in tokrat res zadnjič podarjam, da bomo v uredništvu sprejemali sestavke od naših sodelavcev, ki ne bodo obsegali več od tri do štiri tipkane strani. Gre namreč zato, da nekateri še vedno pošiljajo sestavke, ki obsegajo po 16 — 20 in celo 30 tipkanih strani. Verjemite, da je to problem, ki ni tako enostaven in zadaje uredništvu preglavice. Takih sestavkov ni moč objaviti naenkrat, ker pa izhajamo le enkrat na mesec si lahko predstavljate kako razvlečen je tak sestavek v nekaj številkah. Zato smo v uredniškem odboru sprejeli sklep, da v bodoče ne bomo sprejemali sestavkov, ki bodo obsegali več kot štiri tipkane strani, (razen določenih izjem, ko gre za razne poslovne in druge informacije v okviru OZD ali TOZD v DO) saj tako obširni sestavki niti ne zanimajo bralca in ga celo odvrčajo od tega, da si prečita ostale. Zato bo že od te številke naprej veljalo pravilo, da bodo našli svoje mesto v glasilu prvenstveno sestavki, ki bodo obsegali od ene do največ štirih tipkanih strani, saj smo takih sestavkov, ki so kratki in korektni ter jedrnatih najbolj veselili, prav tako pa vsi bralci in ne nazadnje tehnični urednik, ki ureja naše glasilo, saj lahko tako dobiva glasilo privlačnejšo obliko za bralca.

Ko sem že pri tem še enkrat povdarjam, da je rok za oddajo sestavkov vsak 5. v mesecu, da mora biti sestavek tudi lastnoročno podpisan (brez tega ne bo objave), po možnosti napišite v dvojniku in čim krajše. To je osnovno pravilo, ki velja že od vsega začetka našega izhajanja razen datuma oddaje gradiva seveda. Prepričan sem, da bodo tokrat dosedanja in bodoči sodelavci to vzeli za resno in v bodoče tako tudi delali, za kar smo jim že v naprej v uredništvu hvaležni.

Vaš urednik

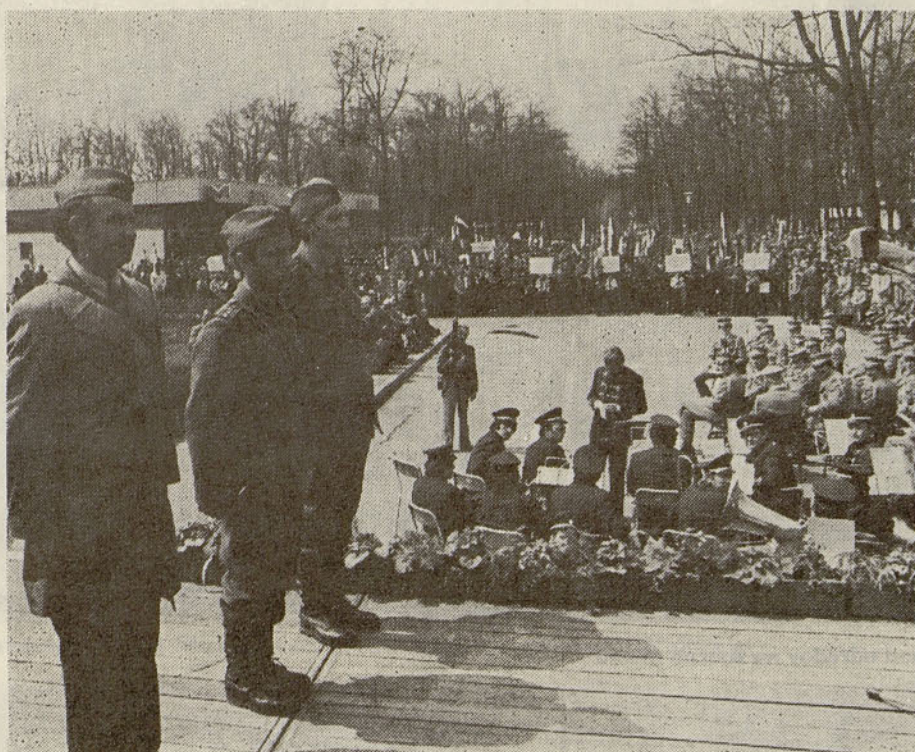
Kako smo poslovali?

Iz tabele I in II je razvidno, kako smo poslovali v mesecu aprilu 1978.

Indeks 1978/1977 prikazuje odnos dosežene proizvodnje napram proizvodnji v istem obdobju lanskega leta.

I. DINAMIKA PROIZVODNJE — INDEKSI FIZIČNEGA OBSEGA

Obrat	Plan	Doseženo		
		mesečno	kumulat.	78/77
A. GLINICA				
1. Izluženo				
— marec	100	104	100	99
— april	100	104	101	100
2. Kalcinirano				
— marec	100	100	101	99
— april	100	106	102	101
B. PROIZVODNJA ALUMINIJA				
3. Elektroliza A				
— marec	100	96	97	97
— april	100	98	97	97
4. Elektroliza B				
— marec	100	97	97	98
— april	100	96	97	98
5. Anodna masa				
— marec	100	106	99	81
— april	100	104	100	74
C. PREDELAVA ALUMINIJA				
— marec	100	96	96	98
— april	100	97	97	97

Raport komandantov odredov

Veličasten zaključek pohoda po poteh revolucije

Prelepa sončna sobota 22. aprila 1978 bo mnogim izmed udeležencev pohoda po poteh revolucije v Kidričevo ter vsem udeležencem svečanega zaključka tega praznovanja, ostala v najlepšem spominu. Kot, da je tudi vreme, ki je zjutraj sicer bolj slabo kazalo, bilo ta dan izredno naklonjeno, tako organizatorjem proslave, kot tudi samim neposrednim udeležencem. Kidričevo se je za ta dan zelo dobro in lepo pripravilo, kar so najbolj dokazale v lahнем vetru plapolajoče zastave v celem naselju ali bolje rečeno na območju celotne KS Kidričevo. Predvsem še tam kjer so hodili po poteh revolucije mnogi mladi in starejši občani iz celotne ptujske občine.

Ne bom opisoval pohoda vseh odredov, ki so ta dan prihajali iz raznih strani naše občine, ker je o tem bilo napisanega in tudi povedanega dovolj v naših sredstvih javnega obveščanja. Želim spomniti le na nekaj najbolj svečanih trenutkov iz samega kraja dogajanja — to

je pred spomenikom našega velikega revolucionarja in narodnega heroja ter gospodarstvenika tovariša BORISA KIDRIČA v Kidričevem.

V času ko so mnogi hodili po poteh revolucije ter obiskovali mnoga obeležja iz NOV v naši občini, pa so se v samem naselju že zbirali tudi mogo občani iz raznih krajev, ki se pohoda iz tega ali drugačnega razloga niso mogli udeležiti ter so dali slutiti, da bo danes na tem kraju zares svečano in praznično. In nismo se zmotili, saj se je nekaj po 11. uri vsem, ki so že bili zbrani na slavnostnem prostoru pričelo pridruževati še okrog 8 tisoč mladih in starejših, ki so sodelovali v pohodu, tako da je bila končna številka vseh zbranih okrog 12.000 udeležencev te velike proslave. To pa je za tak kraj kot je Kidričevo že več kot spoštljiva številka. Potrebni je bilo mnogo priprav za sprejem takega števila ljudi, kar so pa v glavnem vse v najlepšem redu opravili vsi, ki so zato nosili največjo odgovornost.

Izredno lep ambient prihoda odredov na zborano mesto, raporti komandantov odredov tovarišu Zoranu Poliču, ki je bil tudi slavnostni govornik, naša himna ter slavnosten pričetek samega slavlja je doživel vrhunec, ko je predsednik sveta KS tovariš Miro KOVAČ otvoril svečan začetek ter predal besedo tovarišu Zoranu POLIČU, ki je nato zbrani množici spregovoril o delu in liku pokojnega Borisa KIDRIČA.

Burni aplavzi občanov so bili največji dokaz, kako naš kraj, ki nosi s ponosom ime po tako velikem sinu naše domovine, spoštljivo obujajo spomine na svojega narodnega heroja. Prelep kulturni program učencev OŠ BORIS KIDRIČ, godba na pihala, pevskega zbora DPD Svobode, so samo še dali pečat vsemu, kar je za ta dan ostalo zares neizbrisno za številne prisotne, ki kot sem omenil 22. aprila 1978 v Kidričevem ne bodo tako hitro pozabili. Drugo leto pa nasvidenje v Mostju.

F. Meško

II. PRIKAZ PORABLJENIH SUROVIN NA ENOTO PROIZVODA — IV/1978

Na 1 tono proizvoda	Plan	Indeks	
		april	I-IV/1978
1. GLINICA			
<i>Al hidrat — Al₂O₃</i>			
— boksit	100	101	102
— NaOH	100	66	107
— para	100	94	106
— el. energija	100	95	95
2. PROIZVODNJA ALUMINIJA			
<i>Hala A</i>			
— glinica	100	100	100
— anodna masa	100	93	101
— kriolit	100	152	161
— Al fluorid	100	77	88
— el. energija	100	100	103
<i>Hala B</i>			
— glinica	100	100	100
— anodna masa	100	98	96
— kriolit	100	159	141
— Al fluorid	100	89	78
— el. energija	100	105	104
<i>Anodna masa</i>			
<i>Za domačo porabo</i>			
— petrolkoks	100	101	100
— katranska smola	100	100	101
— el. energija	100	87	89

Prihod odredov na zborna mesto

Udeleženci iz Kidričevega med pohodom. Foto: K. Zorec

Pripadniki odredov in čet, ki so se postrojili v Kidričevem. Foto: Franjo Hovnik

Ponosni, da so revolucionarja

Ze zgodaj zjutraj so se mladinci skupaj s pripadniki enot civilne zaščite, gasilci, borci, rezervnimi starešinami JLA in krajanji, pričeli zbirati na športnem igrišču pri osnovni šoli v Vidmu, pod vnožjem Haloz, kamor so prihajali dobro razpoloženi z državnimi in partijskimi zastavami, prapori, transparenti ter se na to napotili na 17 kilometrov dolgo pot skozi Lancovo vas, Sela, Apače v Kidričevo, točneje pred slavnostno tribuno, ki je stala v neposredni bližini Kidričevega spomenika, po katerem se imenuje naš kraj in naša

tovarna aluminija in glince.

Srca mladih so ta dan posebej žarela, posebej zato, ker so sestavljali odred, ki je nosil ime po našem velikem sinu revolucije, doma s Knežca nad Rogaško Slatino, prvem predsedniku slovenske vlade, ki je bila izvoljena 5. maja 1945 leta v Ajdovščini na Primorskem, še v času, ko je drugod divjala vojna vihra in povojnem gospodarstveniku Borisu Kidriču, ki je umrl, ko mu je bilo vsega 41 let in en dan življenja. V odredu je bilo vsega kar 2015 pohodnikov vseh starosti.

Pohoda so se udeležili tudi taborniki iz Maribora.

Foto: K. Zorec

Udeleženci iz Kidričevega čakajo v Apačah na prihod Kidričevega odreda, kateremu so se nato priključili.

Foto: K. Zorec

Kidričev odred na poti v Kidričevo. V ozadju Videm pri Ptujju

Foto: Franjo Hovnik

sestavljali odred Borisa Kidriča

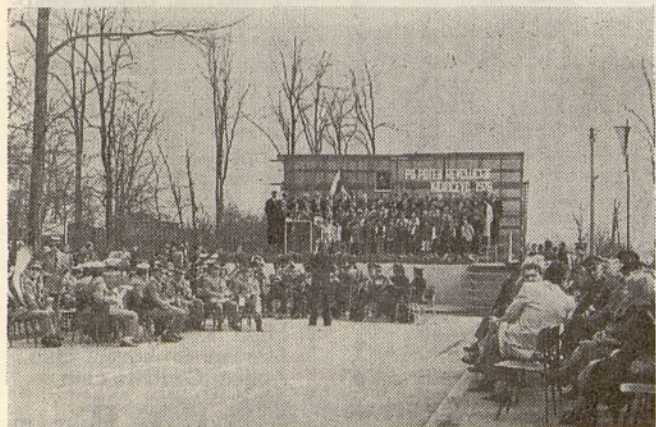
Veličasten je bil pogled na nepregledno kolono mladih pohodnikov, ki se je v veselim razpoloženju, s pesmijo o pomladi in revoluciji, pomikala proti cilju v Kidričevem, kjer je na osrednji svečanosti, potem, ko je prejel raporte vseh komandantov odredov in čet, ki so sodelovali v tem pohodu, spregovoril Zoran Polič, podpredsednik RK SZDL Slovenije.

Na tem pohodu so sodelovali še pohodniki, ki so sestavljali Lackov in Sagadinov odred in Osojninkovo, Krambergerjevo in Natašino četo. Vsega je so-

delovalo na teh pohodih kar nekaj nad 9000 udeležencev. Mnogi med njimi so se udeležili že vseh pohodov, ki jih je v Ptujski občini organizirajo v spomin na praznik Osvobodilne fronte Slovenije v čast delavskemu prazniku ter hkrati v spomin na poslednji boj legendarne in hrabre čete prvih slovenskogoriških partizanov, ki je potem, ko je bila izdana, izkervavela v gozdičku Laze, v bližini Mostja, kjer bodo že v kratkem postavili ter uredili v spomin na poslednjo bitko borcev za svobodo spominski park. Franjo Hovnik

Slavnost je začel Miro Kovač, preds. Krajevne skupnosti Kidričevo

Pogled na svečano tribuno

Foto: K. Zorec

Slavnostni govornik je bil Zoran Polič, podpredsednik republiške konference SZDL Slovenije

Pričetek slavlja. Udeleženci med igranjem himne

Foto: K. Zorec

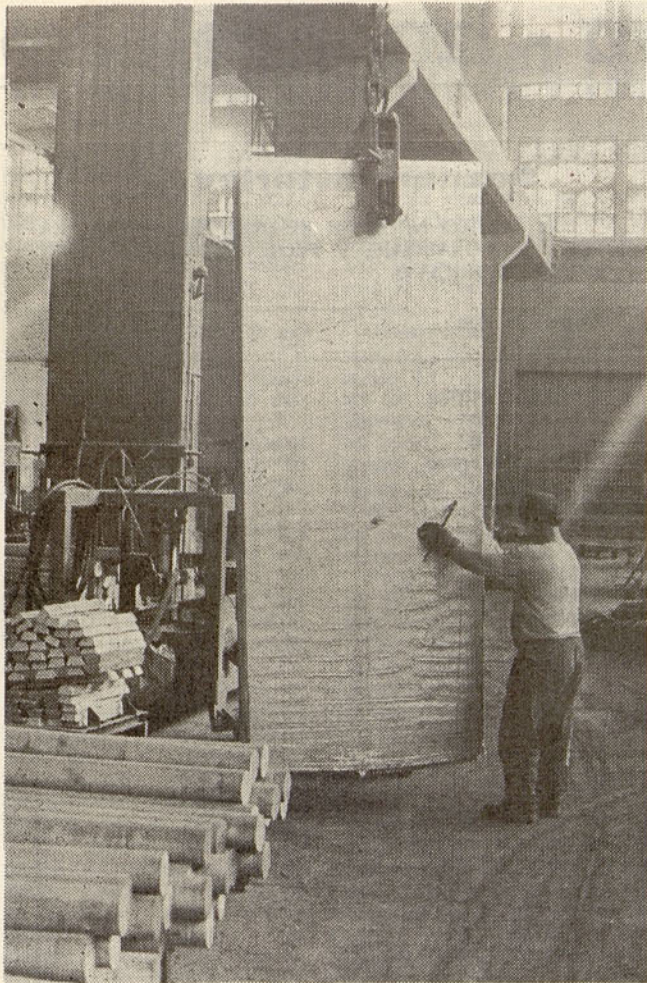
Predaja raporta Zoranu Poliču.

Foto: K. Zorec

Med slavnostnim govorom pred spomenikom Borusi Kidriču v Kidričevem

Foto: Franjo Hovnik

Odlitek

O delu delavskega sveta TOZD livarna lahkkih barvnih kovin Trbovlje

(Nadaljevanje s 6. strani)

volitve delegatov v delavski svet DO TGA »BORIS KIDRIČ«, Kidričevo.

Na 8. seji pa smo dali v 15-dnevno obravnavo katalog ovrednotenih delovnih nalog in opravil in pravilnik o osnovah in merilih za delitev OD, osebnih prejemkov in drugih nadomestil in inovacij.

Na 10. seji delavskega sveta pa je bil sprejet sklep, da bo delovno organizacijo TGA »BORIS KIDRIČ«, Kidričevo, v skupščini Ekonomskega centra Maribor zastopal en delegat in sicer tov. Anton I. LEC. dipl. ekonomist, njegov namestnik pa bo tov. Erika FEGUŠ, dipl. ekonomist.

Prav tako je bil sprejet tudi sklep o sprejemu letnega plana poslovanja za

TOZD, DS SS in DO, za leto 1978, v obliki, kot to predlaga PKS, s svojim sklepom št. 39-78, in obsega elemente, ki so navedeni v predlogu od 1 do 25.

TOZD livarna lahkkih barvnih kovin, prav tako s sklepom DS, 10. seja pristopa k samoupravnemu sporazumu o merilih, pogojih, načinih in postopkih, za dosego dogovorjenega obsega uvoza blaga in storitev ter odliva deviz za leto 1978, ki ga je predložila samoupravna interesna skupnost za ekonomske odnose s tujino SRS.

Delavski svet prav tako ni imel pripomb na pravilnik o kontinuirani inventuri v TGA »BORIS KIDRIČ«, Kidričevo ter smatra, da ga delavski svet TGA, lahko sprejme.

Viktorija Petauer

**Delaj vedno z
zaščitno napravo!**

TOVARNA GLINICE IN ALUMINIJA

»BORIS KIDRIČ«

KIDRIČEVO

Svet za samoupravljanje, življenjska vprašanja delavcev in obveščanje

Znak: VF/KA

Štev.: 261

Kidričevo, dne 11. 5. 1978

Svet za samoupravljanje, življenjska vprašanja delavcev in obveščanje je na seji dne 11. 5. 1978 razpravljal o razvrstitvi prosilcev za kredite za individualno stanovanjsko izgradnjo po 30. členu samoupravnega sporazuma o enotnih kriterijih pri reševanju stanovanjske problematike in sprejel naslednji

sklep:

Svet za samoupravljanje, življenjska vprašanja delavcev in obveščanje objavlja na osnovi določil 31. člena samoupravnega sporazuma o enotnih kriterijih pri reševanju stanovanjske problematike v tovarniškem glasilu »Aluminij« in na oglašnih deskah vseh TOZD in DS SS:

1. prioritetno listo za dodelitev posojila za individualno izgradnjo po razpisu XI. natečaja in
2. prioritetno listo za dodelitev posojila za rekonstrukcijo stanovanjskih hiš po razpisu VII. natečaja.

Prioritetni listi sta sestavni del tega sklepa.

Prosilci na obeh prioritetnih listah imajo pravico zahtevati preizkus razvrstitve v prioritetno listo v 15 dneh po objavi v tovarniškem glasilu »Aluminij«. Zahtevek za preizkus je nasloviti na delavski svet TGA, vložiti pa v tajništvo organov samoupravljanja.

Predsednik sveta:
Franc Vreže, s. r.

PROSILCI ZA DODELITEV POSOJILA ZA GRADNJO STANOVANJSKE HIŠE PO RAZPISU XI. NATEČAJA

Tek. št.	Mat. št.	Priimek in ime	TOZD DS SS	Skup. štev. točk.	Prosi za posoj.	Že dobil posoj. v znesku	Ugotovitev komisije in predlog sveta
1.	245	Galun Franc	DSSS	125	100.000		II. faza
2.		Fakin Franc	Liv. Tr.	96	70.000		II. faza
3.	4047	Karneža Jože	Proizv.	98	100.000		II. faza
4.	1920	Kozoder Anton	DSSS	95	100.000		II. faza
5.	2445	Kozoder Marija	Proizv.	90	100.000		II. faza
6.	4312	Mesarič Ivan	Predel.	85	80.000		II. faza
7.	4108	Plegar Franc	Proizv.	82	100.000		II. faza
8.	3770	Lamberger Jože	Vzdr.	78	100.000		III. faza
9.	3420	Koderman Jakob	Promet	75	100.000		III. faza
10.	3790	Senčar Maks	Vzdr.	75	100.000		III. faza
11.		Frelj Alojzija	Liv. Trb.	71	100.000		IV. faza
12.	3404	Medved Franc	Vzdr.	68	100.000		III. faza
13.	4314	Mojzer Franc	Predel.	67	100.000		IV. faza
14.	4438	Krajnc Vincenc	Proizv.	67	100.000		II. faza
15.	4293	Lobenwein Viktor	Vzdr.	64	100.000		II. faza
16.	4354	Vinkler Janez	Vzdr.	57	100.000		II. faza
17.	609	Segula Alojz	Glinica	53	100.000		II. faza
18.	3757	Kmetec Venčeslav	Predel.	52	100.000		II. faza
19.	3943	Topolovec Marija	DSSS	50	70.000		III. faza
20.	3600	Potočnik Franc	Promet	49	100.000		IV. faza
(dograditev zgornjih prostorov — sob)							
21.	3772	Celan Anton	Vzdr.	48	50.000		IV. faza
(dograditev zgornjih prostorov — sob)							
22.	464	Levanič Karl	Promet	45	100.000		II. faza
23.	4210	Korošec Marko	Vzdr.	39	100.000		II. faza
24.	4370	Vincetič Ivan	Vzdr.	38	100.000		IV. faza
25.	3868	Salemovič Radenko	Gl.	37	100.000		III. faza
26.	4284	Pavličič Marija	Vzdr.	34	100.000		II. faza
27.	4375	Znidarko Stojan	Vzdr.	34	100.000		II. faza
28.	4085	Celan Anica	DSSS	31	50.000		IV. faza
(dograditev zgornjih prostorov — sob)							

Prosilci, ki ne izpolnjujejo pogojev za dodelitev posojila in niso razvrščeni v prioritetno listo:

1.		Slapar Emil	Livarna	Nista lastnika oz. solastnika gradbene parcele — 41. člen sporazuma in XI. natečaja
2.		Slapar Katarina	Livarna	V. faza — 46. člen sporazuma
3.		Snoj Pavle	Livarna	Nima II. faze — 43. člen sporazuma
4.	2409	Tanšer Franc	Proizv.	Posojilo za rekonstrukcijo leta 1977 — 30.000,— — 12. člen sporazuma
5.	3492	Frangeš Anton	Glinica	Nima gradbenega dovoljenja — 41. člen sporazuma, XI. nat.
6.		Arh Albin	Livarna	V. faza — 46. člen sporazuma
7.		Šinkovec Marjan	Livarna	

PROSILCI ZA DODELITEV POSOJILA ZA REKONSTRUKCIJO STANOVANJSKE HIŠE PO RAZPISU VII. NATEČAJA

Tek. št.	Mat. št.	Priimek in ime	TOZD DS SS	Skup. štev. točk.	Prosi za posoj.	Že dobil posoj. v znesku	Ugotovitev komisije in predlog sveta
01.	3943	Pišek Franc	Proizv.	80	50.000		30.000,—
02.	1790	Kodrič Franc	Proizv.	67	50.000		30.000,—
03.	1487	Jerič Franc	Proizv.	63	30.000		30.000,—
04.	4004	Kodrič Janez	Vzdrž.	60	50.000		30.000,—
05.	3656	Kopušar Karl	Glinica	45	30.000		30.000,—
06.	3988	Kopušar Znedka	DSSS	30	30.000		30.000,—

(Nadaljevanje na strani 9.)

Kje smo z inventivno dejavnostjo v TGA „Boris Kidrič“ Kidričevo?

Služba za inventivno dejavnost, ki je bila organizirana 1. februarja 1978, ima med drugimi nalogami tudi ti dve:

— prvič, da propagira inventivno dejavnost v delovni organizaciji, zaradi česar sedaj objavlja anketo, s katero želi, da bi dali inventivni dejavnosti mesto, ki ji pripada po naših samoupravnih aktih. Inventivna dejavnost mora biti sestavni del vseh proizvodnih procesov, saj smo vsi, od OOS, OOK pa do vodilnega kadra v OZD poklicani, da vsak pri svojem delu ugotavlja težave, išče izboljšave in pokaže njihovo rešitev. Za stimulacijo imenovanih idej imam »Pravilnik o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih«, katerega namen je, da spodbuja vse člane delovne skupnosti TGA k izumljanju, odkrivanju ter uvajanju novih rešitev določenega tehničnega problema in k racionalnejši u-

porabi tehničnih sredstev ter tehnoloških in drugih delovnih postopkov, s katerimi se dosega večja delovna storilnost, boljša kakovost proizvodov, prihranek materiala in energije, boljša izraba strojev in naprav, boljša organizacija in kontrola proizvodnje in poslovanja, boljša varnost pri delu ter sploh vsako racionalnejše izvajanje katerekoli funkcije v TGA;

— drugič, da nudi predlagateljem inventivnih predlogov vso potrebno pomoč pri uresničevanju in dopolnjevanju njihovih prijav in predlogov do končne prijave za obravnavo. Zato vabimo vsakega, ki ve za kakšen koli problem v svojem ali drugem delokrogu opravil, ne glede na to, ali že ima popolno rešitev za določen problem ali samo delno, ker imamo v TGA strokovne službe, ki bodo reševale imenovane probleme, prijavitelj pa se bodo obravnavali kot inovatorji koristnih predlogov

li kot inovatorji koristnih predlogov

Ob pregledu vseh rešenih in nerešenih predlogov je bilo ugotovljeno na dan 1. 5. 1978, kar je razvidno iz diagrama, da je bilo skupno prijavljenih 119 predlogov, od katerih je 34 pozitivno rešenih in za katere bodo avtorji, ki jih je 31, prejeli 450.000 dinarjev, saj njihovi predlogi izkazujejo korist 5.700.000 dinarjev, 45 zavrnjenih in 39 še nerešenih predlogov.

Da bi se v letu 1978 inventivna dejavnost še bolj razširila kot v letu 1976, ki je bilo proglašeno za leto inovacij, objavljamo anketo, katero naj sleherni član kolektiva izreže iz časopisa ALUMINIJ, jo izpolni tako, da obkroži ustrezen odgovor in odda v pisarni TOZD ali sektorja, katere bodo dostavile anketne liste službi za inventivno dejavnost do 10. junija letos

dipl. ing. Bombek

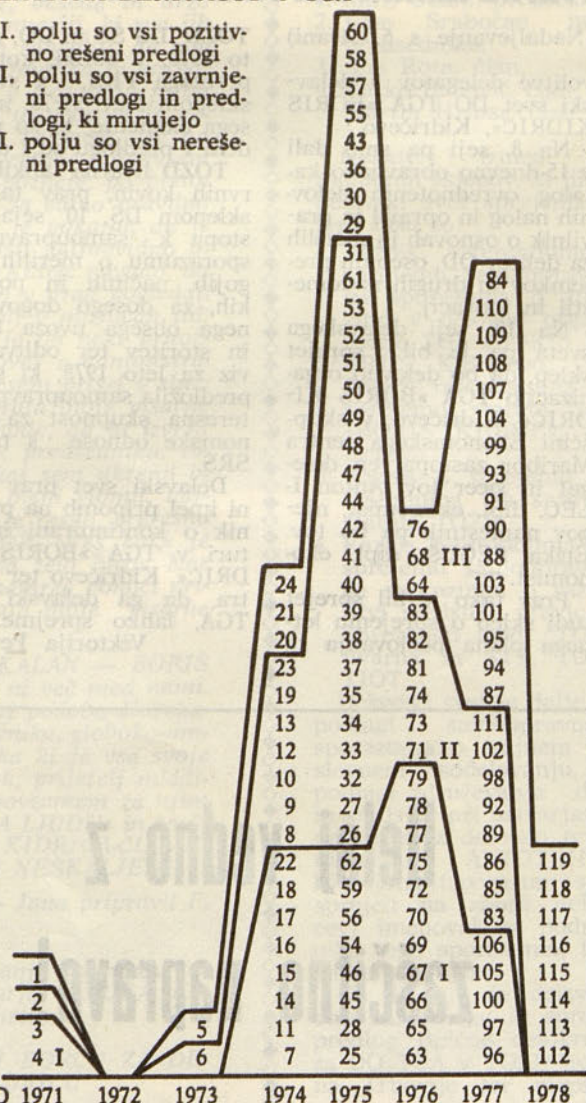
Seznam avtorjev

IN ŠTEVILO NJIHOVIH REŠENIH PREDLOGOV, KATERI SE UPORABLJAJO V PROIZVODNJI TGA »BORIS KIDRIČ« KIDRIČEVO

Priimek in ime	Število predlogov
ADAMČIČ Mirko	1
BREGAR Jože	1
ČELAN Anton	1
DREVENŠEK Franc	1
FELE Ludvik	1
FIRBAS Ivan	5
FURMAN Jože	1
ILEC Silvo	1
KAMPL Ivan	1
KEBER Ljubo	1
KLINGER Franc	1
KOKOL Anton	1
KOLARIČ Franc	1
KORNIK Franc	1
KORPAR Franc	1
LONČARIČ Sveto	1
MODRIČ Ivan	1
NEMEC Jože	1
PUKL Stanko	1
RIŽNER Konrad	1
SALEMOVIC Radenko	1
SKURJENI Franjo	1
SMOLINGER Jože	2
ŠERC Vlado	1
TKALČEC Marija	1
URBANČIČ Boris	1
VESELIČ Venčeslav	1
ZAJŠEK Janko	1
ZAMUDA Stanko	2
ZASPAN Mirko	1
ZARGI Marjan	2

INVENTIVNA DEJAVNOST V TGA

- V I. polju so vsi pozitivno rešeni predlogi
V II. polju so vsi zavrnjeni predlogi in predlogi, ki mirujejo
V III. polju so vsi nerešeni predlogi

ANKETA

Ali poznate kakšen problem na svojem ali drugem delokrogu opravil?

da ne

Ali imate idejo, kako bi problem rešili?

da ne

Ali je potrebno predlog še strokovno obdelati?

da ne

Ali bi se dal imenovani predlog še letos realizirati?

da ne

Ali ste že prijavili kakšen inventivni (iznajditeljski) predlog?

da ne

Ali se boste oglašili v Službi za inventivno dejavnost, ki vam mora nuditi vso pomoč za prijavo predloga?

da ne

Kaj mislite, ali je potrebna inventivna dejavnost v OZD?

da ne

Kaj mislite o inventivni dejavnosti v TGA

da ne

»Boris Kidrič« Kidričevo?

da ne

Kaj pričakujete od Službe za inventivno dejavnost v zvezi z dosedanjim reševanjem inventivnih predlogov?

PODATKI O ANKETIRANCU:

Delam v TOZD oz. DS SS, sektor

Priimek in ime

Referendumi in volitve v TGA-TOZD livarna lahkih barvnih kovin Trbovlje

Delavci TOZD livarna lahkih barvnih kovin Trbovlje, smo dne 8. 12. 1977 odločali o sprejemu samoupravnega sporazuma o združevanju dela delavcev TOZD livarna lahkih kovin Trbovlje.

Volilnih upravičencev po vol. imeniku je bilo 135. Glasovanja se je udeležilo 120 delavcev ali 88, 88 odstotkov upravičencev. Za sprejem navedenega sporazuma, so glasovali vsi delavci, neveljavnih glasovnic ni bilo.

Komisija je na podlagi tega ugotovila, da je samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v TOZD livarna lahkih barvnih kovin Trbovlje, sprejet.

Dne 16. 12. 1977, smo izvedli volitve v samoupravne organe TOZD in to v: delavski svet, samoupravno delavsko kontrolo in disciplinsko komisijo. Glasovanje se je pričelo ob 5 uri zjutraj, ob 14. uri, pa je bilo glasovanje končano, nakar je komisija za izvedbo volitev, glasovalno mesto zaprla. Od skupno 136 volilnih upravičencev, je na volišču glasovalo 98 vol. upravičencev ali 71, 9% volilnih upravičencev. Volitve so v celoti uspele.

Dne 27. 12. 1977, smo se na referendumu odločali o sprejemu predloga samoupravnega sporazuma o združitvi v delovno organizacijo Tovarna glinice in aluminija »Boris Kidrič«, Kidričevo.

Volilnih upravičencev je bilo po imeniku 135, glasovanja se je udeležilo 107 upravičencev ali 79,2%, za sprejem predlaganega sporazuma je glasovalo 106 delavcev, proti je bil eden, neveljavnih glasovnic ni bilo.

Komisija za izvedbo referenduma je na podlagi rezultatov ugotovila, da je referendum v TOZD livarna, uspel ter, da je s tem veljavno sprejet samoupravni sporazum o združitvi v delovno organizacijo Tovarna glinice in alu-

minija »Boris Kidrič« Kidričevo.

Istega dne smo se z referendumom odločali o sprejemu predloga statuta DO Tovarna glinice in aluminija »Boris Kidrič«, Kidričevo.

Glasovanja se je od skupno 135 delavcev, udeležilo 107 delavcev, od tega jih je 106 glasovalo za sprejem statuta, eden je bil proti. Po končanem ugotavljanju izida referenduma, je komisija za izvedbo referenduma objavila, da je le-ta uspel in je statut veljavno sprejet.

Prav tako smo dne 27. 12. 1977, glasovali za sprejem temeljne organizacije. Od 135 upravičencev, se je glasovanja udeležilo 107, delavcev, ki so glasovali za sprejem tega akta, eden pa je bil proti.

Referendum je uspel in je statut TOZD veljavno sprejet.

Istega dne smo se na referendumu odločali o sprejemu samoupravnega sporazuma o razporeditvi sredstev, pravic in obveznosti med TOZD livarna lahkih barvnih kovin Trbovlje in STT — TOZD TIOT Trbovlje.

Od skupno 135 upravičencev, se je glasovanja udeležilo 107 delavcev, za sprejem sporazuma je glasovalo 105 delavcev, dva pa sta glasovala proti sprejemu sporazuma.

Dne 19. 1. 1978, smo na referendumu odločali o sprejemu predloga pravilnika o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke, osebne prejemke, skupno porabo in inovacije.

Glasovanja se je udeležilo 109 delavcev, ki so glasovali za sprejem predloga pravilnika, proti ni glasoval nihče, neveljavnih glasovnic ni bilo. Po končanem štetju je komisija za izvedbo referenduma ugotovila, da je ta pravilnik sprejet.

Dne 19. 1. 1978 smo sprejemali tudi pravilnik o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke, osebne prejemke,

skupno porabo in inovacije.

Pravilnik o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke, osebne prejemke, skupno porabo in inovacije, je bil veljavno sprejet, saj je od skupno 134 upravičencev, za sprejem pravilnika, glasovalo 109 delavcev.

Dne 9. marca 1978, smo izvolili člane delegacije za delegiranje v skupščine družbenopolitičnih skupnosti (7 članov) in člane delegacije temeljne samoupravne organizacije oz. skupnosti, za delegiranje v skupščine samoupravnih interesnih skupnosti in sicer dve delegaciji (A in B),

vsaka pa šteje 10 delegatov.

14. aprila 1978,, smo volili v TOZD livarna lahkih barvnih kovin Trbovlje tri člane za delavski svet TGA, enega člana v odbor delavske kontrole TGA, tri člane za delavski svet SOZD UNIAL in pa predsednika in namestnika predsednika disciplinske komisije TGA.

Za delavski svet TGA, smo izvolili tov. Mira Goloba, Alojzijo Kuder in Ivana Ravnikarja.

Za odbor delavske kontrole TGA, smo izvolili tov. Stanislava Klančnika.

Za predsednika disciplinske komisije TGA, smo iz-

volili tov. Ano Vrabič, za nam. predsednika pa tov. Ivana Obrana.

Za delavski svet SOZD UNIAL smo izvolili Franca Gobovca, Ivana Klančičarja in Pavla Snoja.

V odbor samoupravne delavske kontrole SOZD UNIAL.

smo izvolili:

Antona Čelana, Ivana Ercegoviča, Ludvika Mesariča.

V volilni imenik je bilo vpisanih 144 upravičencev, na volišču pa je glasovalo 121 volilnih upravičencev. Neveljavna glasovnica je bila ena.

Izvelec napravila: Viktorija Petauer

Volitve v TOZD proizvodnja aluminija

Volitve v DS skupne službe

(Nadaljevanje s 7. strani)

Prosilci, ki ne izpolnjujejo pogojev za dodelitev posojila in niso razvrščeni v prioriteto listo:

01.	1589	Sagadin Alojz	Vzdrž.	Ni predložil priglasitve obnovevitvenih del — 41. člen sporazuma in VII. natečaja
02.		Nagode Janez	Liv. Trb.	Manjka predpisana dokumentacija — 41. člen sporazuma in VII. natečaj
03.		Srabočan Ivan	Liv. Trb.	Manjka predpisana dokumentacija — 41. člen sporazuma in VII. natečaj
04.		Glas Antonija	Liv. Trb.	Manjka predpisana dokumentacija — 41. člen sporazuma in VII. natečaj
05.		Cestnik Martin in		Družbeno stanovanje — ni v smislu sporazuma in VII. natečaja
06.		Cestnik Ivanka	Liv. Trb.	

Delavski svet TGA je na seji dne 26. 4. 1978 razpravljal o analizi izpolnitve stabilizacijskega programa za leto 1977 in sprejel naslednji

sklep:

Delavski svet TGA izreka

Javno pohvalo

vsem TOZD in DS SS za dosežene uspehe pri izpolnjevanju stabilizacijskega programa v preteklem letu, posebej pa TOZD tovarna glinice, ki je v letu 1977 dosegla največje uspehe pri izpolnjevanju stabilizacijskega programa.

Predsednik DS TGA:
Franc Lah

Lep jubilej krvodajalstva

Ker smo v začetku meseca maja 1978 praznovali 25-letnico prostovoljnega krvodajalstva v naši ožji republiki smo se odločili za krajši zapis o tej humani akciji, predvsem še za to, ker prav v naši aktivni krvodajalci v TGA Kidričevo zasedajo odlično mesto na samem vrhu v Jugoslaviji, saj je že vsaki tretji delavec v naši DO krvodajalec, upamo pa, da jih je sedaj, ko imamo tudi TOZD livarno lahkih barvnih kovin Trbovlje še več in, da je številka še bolj pozitivna.

8. maj je mednarodni dan rdečega križa, ki je brez dvoma edini in najbolj zaslužen zato, da je v SR Sloveniji danes že vsak tretji krvodajalec. Tudi osrednja republiška proslava v Ljubljani, ki je bila prav ob 25-letnici prostovoljnega krvodajalstva v Sloveniji, je dokazala koliko pozornosti se pri nas posveča tej humani akciji oziroma boljše rečeno humanitarni organizaciji rdečega križa ter vsem njenim aktivistom, ki nenehno skrbijo za to, da se številka aktivnih

krvodajalcev v SR Sloveniji nenehno veča.

Iz poteka same proslave smo lahko prepričljivo ugotovili, da je pri nas krvodajalstvo doseglo resnično že tisto raven, ko je vse bolj jasno, da se naš delovni človek zaveda svoje družbene zavesti. Da je temu resnično tako pa vsekakor najbolj zgo-

vorno govorijo tudi številke, ki kažejo na to, da je pred 25. leti bilo v Sloveniji nekaj čez 20.000 prostovoljnih krvodajalcev (tega leta se je namreč pričelo s prostovoljnim dajanjem krvi — prej se je kri plačevalo), da jih je leta 1976 bilo že skoraj 103.000 in v lanskem letu je to število že iz-

redno naraslo, saj se je v minulih 25-letih vpišalo med prostovoljne darovalce krvi preko 600.000 občanov iz česar je lahko povzeto to, da je v socialistični republiki Sloveniji krvodajalec že vsaki tretji Slovenec.

In če smo prej že omenili, da je tudi v na-

ši delovni organizaciji tudi že vsak tretji delavec krvodajalec, potem se s to številko resnično lahko ponosimo z veliko željo, da bi ta številka krvodajalcev rasla iz meseca v mesec in da bi naša delovna organizacija dosegla še veliko večje uspehe. Naše aktiviste dobro poznamo, saj so resnično neumorni pri svojem delu, naša dolžnost pa je, da jih pri njihovih prizadevanjih podpremo, se vključujemo v njihove vrste in tako doprinesemo k temu, da bo v vseh razmerah vedno na razpolago dovolj krvi.

V naši DO je bilo veliko razumevanje do teh humanih akcij, vendar bo le-te potrebno še razširjati in krvodajalcem nuditi vse ugodnosti za njihovo humano delo, zaslužijo si mnoga priznanja, priznanja, odlikovanja in podporo. Toda, to je le delček priznanja za vse tisto kar oni nudijo — svojo kri za rešitev življenja drugih ljudi.

Ob lepem jubileju, 25-letnici prostovoljnega krvodajalstva v SR Sloveniji, tudi vsem našim krvodajalcem in krvodajalkam iskrene čestitke.

F. MESKO

Nudjenje prve pomoči v poljski bolnišnici. Foto: Peter Gegić

12. april 1978 ni pomemben le za vse tri zbornice skupščine občine Ptuj, ampak tudi za ostalih 59. občinskih skupščin v SR Sloveniji, ki so se sestale na ta dan, ki je bil pravzaprav tudi svečan, saj smo poleg konstituiranja novih delegatskih skupščin, z izvolitvijo svojih individualnih organov SO in kolektivnih izvršilnih organov izvolili tudi delegate za republiška in zvezna skupščinska telesa. Dnevi so bili obširni in pomembni, zato so tudi seje zborov občinskih skupščin trajale precej dolgo.

Na kratko se seznanimo z delom naše občinske skupščine oziroma s prvimi sejami zborov SO Ptuj. Le-ti so se v sredo 12 aprila 1978 najprej sestali na svojih ločenih sejah ter si izvolili svoje predsednike in podpredsednike ter sekretarje zborov, nato pa so se sestali na skupni seji v veliki dvorani narodnega doma, kjer so naprej izvolili za predsednika občine Ptuj dr. Cvetka DOPLIHARJA dosedanjega generalnega direktorja KK Ptuj, za njegovega namestnika oz. za podpredsednika SO pa dr. Mitja Mrgoleta, direktorja splošne bolnišnice dr. Jožeta Potrča Ptuj.

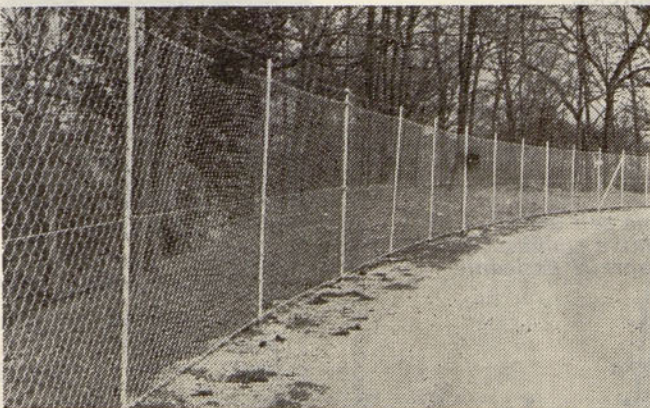
Izvolili nove skupščinske organe

Prav tako so na skupni seji izvolili predsednika IS in sicer za predsednika ing. Franja GNILSAKA (le ta je to dolžnost opravljal tudi v pretekli mandatni dobi) ter za podpredsednika IS tov. Jožeta VIDOVICA, predsednika občinskega sodišča Ptuj. Kot smo povdarili pa so na tej seji delegati s tajnim glasovanjem izvolili tudi člane predstevstva Skupščine SR Slovenije ter delegate za zvezno skupščino. Predtem pa so na svojih ločenih sejah posamezni zbori izvolili tudi svoje predsednike, podpredsednike ter sekretarje ter delegate za družbeno-politični zbor SRS.

Delegati družbenopolitičnega zbora so si za novega predsednika izvolili tovariša Branka GORJUPA, dosedanjega predsednika SO Ptuj za podpredsednika pa tov. Jožeta CEHA in za sekretarja tov. Milana ČUČKA. Za predsednika zbora krajevnih skupnosti so si delegati tega zbora izvolili tov. Jožeta Kolarja iz Manjšperka, za podpredsednika Jožeta Kaučeviča in za sekretarja tov. Feliksa Bagarja, dosedanjega sekretarja IS. Prav tako

so tudi delegati zbora združenega dela izvolili svojo predsednico in sicer Majdo Petrovič iz podjetja Agis, za podpredsednika Feliksa Taciga in za sekretarja ponovno tovarišico

ge. Kot vemo je štiriletno obdobje novega delegatskega sistema za nami in nemalokrat smo v preteklosti slišali tudi marsikatero kritiko na račun delovanja delegatskega si-

Ograja iz aluminija

Sonjo Skorjanec. Delegati vseh treh zborov so izvolili tudi 9-članski izvršni svet SO Ptuj ter razne komisije in odbore.

S tem pa so bili storjeni tudi prvi koraki novoizvoljenih delegatov katere pa čakajo v naslednjem štiriletnem obdobju brez dvoma zahtevne in odgovorne če ne že tudi težke nalo-

stema, zato pa je toliko bolj odgovorna naloga pred sedanjimi delegati, saj je splošno mnenje, da smo se v preteklih štirih letih le nekaj naučili.

Že ob samem evidentiranju poznejših predkandidacijskih in samih kandidacijskih postopkih smo menili, da morajo nove delegacije sedaj položaj

v marsičem izboljšati, pa je zato tudi bilo vse usmerjeno prav v predloge takih kandidatov, ki bodo to delo tudi zanesljivo zmogli. Prepričan sem, (sam sem namreč že bil tudi v minulih mandatni dobi delegat DPZ) da smo si marsikatero izkušnjo nabrali v preteklih mandatni dobi in, da nam bodo prav te izkušnje še kako pomagale pri bodočem delu, pomagati pa bomo morali tudi tistim, ki so bili sedaj šele prvič izvoljeni. Vendar, če so sledili razvoju delegatskega sistema potem jim ne bo težko veliko bolj in dosledneje izvajati dobrega delegatskega sistema.

Mislil, da v naši občini ne manjka problemov in, da je prav zato pred novimi oz. sedanji delegati vseh treh zborov odgovorna naloga, ki jo bomo morali skupaj z našo bazo uspešno reševati, pri čemer pa ne smemo pozabljati tudi na lastno izobraževanje po vprašanju čimboljše delegatskega sistema tudi v ptujski občini.

O nadalnjem poteku zasedanj zborov SO Ptuj bomo naše bralce-člane kolektiva in njihove družinske člane tudi v bodoče sproti redno obveščali.

F. MESKO

Voda postaja tudi pri nas vedno bolj dragocena

Pravimo, da so voda, zrak in sonce vir vsega življenja. Če enega od teh dejavnikov ni, ni popolnega življenja. Če pa sta voda in zrak onesnažena, je življenje otežkočeno ali pa celo nemogoče.

Lokacija naše tovarne in našega življenjskega okoliša je na takem mestu, kjer do nedavnega nismo vedeli za pomanjkanje vode ali pa, lahko smelo trdim, da še večina prebivalcev ptujsko-dravskega in ptujsko-poljskega okoliša ne ve in ne čuti kakšni časi se nam približujejo glede pitne vode. Da lahko to mnenje potrdim, navajam besede iz nekega sestanka, kjer se je obravnavalo lokacijo za predvidene nove obrate predelave aluminija v naši tovarni. Med drugim je bilo navedeno, da bomo rabili za proizvodnjo v teh obratih toliko in toliko vode, ki jo bomo pridobivali z izkopom novih studencev. Ti studenci bi naj dajali industrijsko vodo, ki se po uporabi odva-ja po tovarniškem kanalu v Dravo.

Do tu vse lepo in prav, saj menda ni člana našega kolektiva, ki z nestrpnostjo čaka, kdaj bomo kaj zgradili, kdaj povečali naše zmogljivosti, kdaj povečali skupni prihodek in s tem tudi osebni standard.

Vendar se tu pojavlja drugi problem, ki ali ga nočemo videti in zatiskamo oči pred prihodnostjo ali pa smo tako naivni, da tega enostavno ne vemo in seveda potem tudi ne verjamemo. Ta problem je v padu nivoja talne vode na Dravskem polju. Od leta 1954, ko je naša tovarna začela obratovati pa do danes je nivo talne vode na našem območju padel za cca 6 metrov. Da ne bo kdo napačno razumel in mislil, da je temu pripomogla samo naša tovarna. Mi imamo v tovarni statistiko o nivoju podtalnice. Vendar lahko trdimo, da imamo potrošnjo vode zadnjih 10 let konstantno in se bistveno ne spreminja, dočim nivo podtalnice stalno pada. Največji padec podtalnice je opazen od takrat, ko je bil skopan odtočni kanal od hidrocentrale v Zlatoličju. No med tem časom pa tudi drugi niso mirovali, povečalo se je, zaradi potreb, črpalnice v Hajdini, na novo se črpa voda v Selah in v Starošin-kih. Med tem časom je tudi v Mariboru nastala potreba po novih studencih in večjo kapaciteto vode.

Iz besed, ki sem jih slišal na prej navedeni raz-

pravi imam občutek, da bo nekdo rekel, kaj pa imajo zgoraj navedena črpalnice z našimi vodnjaki, ki jih mislimo kopati. Prav gotovo večina tistih, ki niso v življenju še nikoli imeli problema z vodo, bodisi v službene namene ali za privatno uporabo ne vedo, da obsega dravsko poljski bazen od Maribora ob robu Pohorja in Halož do obrežja desnega brega reke Drave. Globina te podtalnice pa sega od 1 do okoli 22 metrov, kjer se začnejo skalna nepropustna tla. Za dokaz padca podtalnice v našem primeru,

pa ni potrebna niti kaka posebna statistika, ker vsak malo starejši prebivalec našega kraja ve, da smo imeli pred 25 leti studence globoke 5 do 6 metrov, danes jih imamo 12 do 13 metrov, da pred petindvajsetimi leti postavljene hiše v Apačah, v Lovrencu, Župečji vasi itd., niso mogle imeti kleti v zemljo, ker je poplavljal podtalnica. Gramozna jama na stari postaji je imela toliko vode, da smo se kopali v njej, sedaj je suha.

V naši livarni je ob našranju nivoja podtalnice

voda v kleti brizgala izpod temeljev in to na nivoju minus treh metrov.

Se in še bi lahko našteval čisto enostavnih dokazov, ki pa nič ne pomenijo, ker vode ni, oz. je primanjkuje. Na naši vodarni smo pred leti lahko črpali iz starih vodnjakov s tremi črpalkami vodo, sedaj je padel nivo na tako gladino, da komaj zadostuje eni črpalki, ki pa pri tem padanju nivoja kot ga zasledujemo tudi ne bo več dolgo dajala vode.

Sigurno lahko iz opazovanja sklepamo, da bo ime-

la svoj vpliv na nivo podtalnice regulacija reke Polskave in osušitev zamočvirjenih predelov od Apač do Pragerskega.

Če vsaj malo resno pomislimo na vsa zgoraj navedena dejstva, potem moramo misliti na to, kar imamo in kako gospodariti z vodo na najbolj primeren način.

Smelo lahko trdim, da smo do sedaj mnogo premalo ali skoraj nič naredili, da bi to vodo, ki jo koristimo direktno iz zemlje bolj smotrno uporabili.

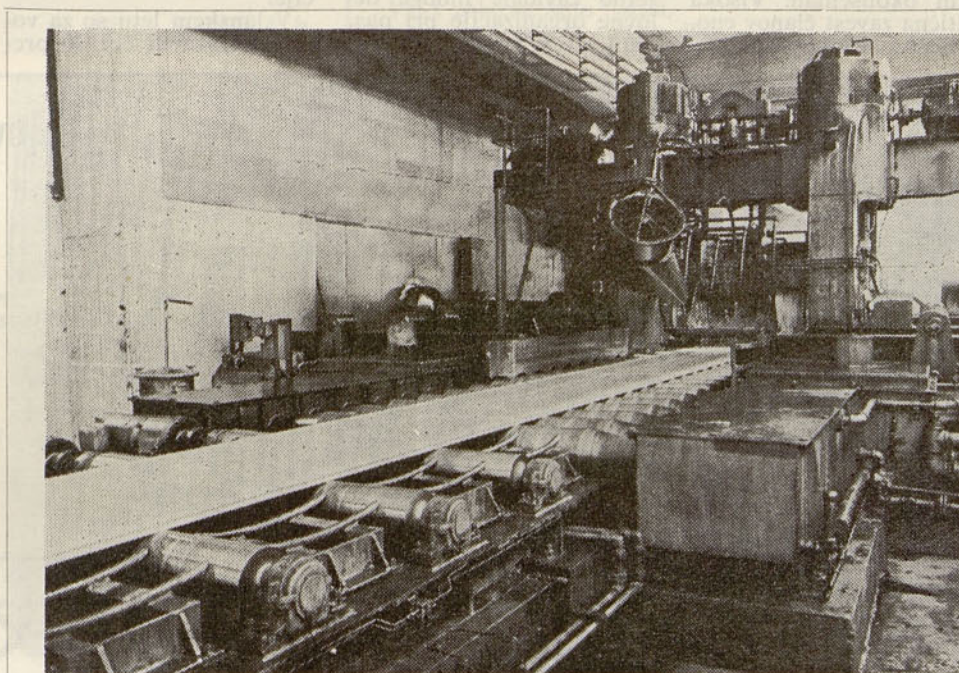
Naj navedem samo dva primera, kjer spuščamo čisto vodo kot biser v kanal, to je na aluminiju pri rotacijskih in batnih kompresorjih, kjer teče pri vsakem po cca 3 m³ vode na uro in tudi več, kar da cca 20 m³ na uro pri sedmih kompresorjih. Ker pa je večina ves dan v pogonu je to dnevno po 480 m³ vode. Slični primer je pri transformatorjih na RTP in v naši stiskalnici, kjer se porabi enaka količina vode, če še ne več kakor pri kompresorjih.

Ker nas bodo vodne rezerve prisilile, da bomo v najbližji prihodnosti primorani uporabljati to, kar že imamo, če ne bo še slabše, smatram, da bi bilo nujno da pogledamo dejstvom v oči in pričnemo že pri tej investiciji misliti, kako se izogniti težavam, ki bodo nastale prej ko slej. Najenostavnejša rešitev je v tem, da zgradimo v bližini obstoječih objektov, kjer imamo najboljšo odpadno vodo bazen z enako rešitvijo, kakor v vodarni s starim sistemom in uporabimo od tam črpalke. Za vodarno pa nabavimo nove potopne, ki bi se vgradile v stare studence, kakor je napravljeno na studencu št. 5 in 6, kar smo bili prisiljeni pred leti napraviti zaradi občutnega padanja nivoja podtalnice.

Povsem pa bi bil umešten predlog kot se ga sliši med člani kolektiva, da bi imeli strokovnjaka, ki bi skrbel za vodni režim po celi tovarni, ki bi skrbel tudi za jutrišnji dan in ki bi tudi načrtoval oskrbo z vodo dolgoročno. Večina smatra, da bi se to delovno mesto bogato obrestovalo.

To sem napisal zato, da ne bi zvonili po toči, da ne bi delali napak kot smo jih v preteklosti in da ne bi zagrenili življenja bodočim rodovom, ker pitna voda je vir življenja.

Anton Kokol

Valjanje

Iz livarne

Obiskali smo vojaško gimnazijo „Franc Rozman-Stane“ v Ljubljani in vojašnico na Vrhniki

Komisija za obveščanje in politično propagando pri Republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije je organizirala obisk in razgovore v vojaški gimnaziji »Franc Rozman-Stane« v Ljubljani in vojašnici na Vrhniki.

Namen tega obiska je bil, da se seznanimo z delom in življenjem gojencev in vojakov v gimnaziji in vojašnici. Po krajšem razgovoru s predstavniki gimnazije smo si ogledali učne prostore in internat. Učni prostori skupaj s kabineti so sodobno opremljeni, tako, da imajo gojenci gimnazije odlične pogoje za učenje snovi, katera je zelo zahtevna in zahteva od slehernega gojenca maksimalno angažiranost. Poleg učnih obveznosti imajo gojenci veliko prostega časa za druge aktivnosti, katere so zunaj učnega programa, vendar so obvezne za slehernega gojenca. Imajo razne sekcije kot so: fotosekcija, kinosekcija, dramska sekcija, literarna, in druge in je vsak gojenec obvezen sodelovati v eni izmed navedenih sekcij, odvisno je od tega, za katero ima največ zanimanja.

Urnik je narejen tako, da gojencem ostane še dosti časa za izhode v mesto za ogled raznih kulturnih in športnih prireditev. Potrebno je omeniti še to, da šolanje traja 4 leta in celotna oskrba je za gojence brezplačna, vključujoč mesečno žepnino v določenem znesku.

Gojence so po uspešno končani gimnaziji razporejeni v vojaške akademije. Možnost izbire za posamezne rodove vojske imajo tisti gojenci, ki so gimnazijo končali z odličnim uspehom.

Po končanem obisku v vojaški gimnaziji smo se odpeljali na Vrhniko, kjer smo si ogledali in imeli pogovore s starešinami vojašnice »Ivan Cankar«.

Vojaki in starešine so nam z velikim ponosom pripovedovali o svojem delu in nam razkazali svojo vojašnico, na katero so res lahko ponosni, saj so v letu 1977 dosegli izredne rezultate, za katere so tudi sprejeli primerno priznanje.

Enota Boška Ratkoviča iz vrhniške vojašnice »Ivan Cankar« si je lani priborila naslov najboljše enote na ljubljanskem armadnem območju.

Prehodno zastavico jim je za dan JLA predal poveljnik ljubljanskega armadnega območja general polkovnik Franc Tavčar-Rok.

Tako velik uspeh prav gotovo ni naključen. Že vr-

sto let zapored so bili v ožjem izboru za najboljšo enoto, toda najvišji naslov se jim je vedno izmuznil iz rok. Bili so vedno drugi. Zato so sedli za mizo vojaški in starešine ter analizirali naloge za »spodrseljaj«, če v šali lahko tako imenujemo drugo mesto. Pri tem so angažirali vse dejavnike od organizacije ZK, ZSMS, poveljstvo, vojaške kolektive, skratka vsakega vojaka in starešino. To je pripomoglo, da so v lanskem letu dosegli velik napredek na vseh področjih življenja in dela v enoti.

Največ pozornosti so posvetili strokovnemu usposabljanju, ki je osnova za hitro, pravočasno in učinkovito izpolnjevanje vseh borbenih nalog tudi v najtežjih okoliščinah. Visoka politična zavest članov enote Boška Ratkoviča, mo-

ralno politična enotnost vojaških kolektivov, razvita zavestna disciplina, podkrepljena z željami, da posežejo po naslovu najboljše enote, so pomenili trdno osnovo za dosežene rezultate.

Obenem je bila vrhniška enota druga v JLA, za kar so sprejeli tudi pohvalo zveznega sekretarja za narodno obrambo Nikole Ljubičiča.

Od rezultatov naj omenimo le nekatere, saj bi bilo naštevaje vseh predolgo. V lanskem letu so s štednjo porabe goriva, vode in elektrike prihranili kar 54 milijonov starih dinarjev, na drugih področjih pa 50 milijonov starih dinarjev. Za takšne uspehe vrhniških vojakov bi verjetno zavidele mnoge delovne organizacije pri nas. Lani so v vojašnici adap-

tirali staro zgradbo v sodoben vojaški servis. Vrednost del je znašala 180 milijonov starih dinarjev, vložili pa so vsega 22 starih milijonov. Zelo tesno sodelujejo tudi s terenom z vsemi družbeno-političnimi in delovnimi organizacijami, toda ne le iz vrhniške občine ampak celotne notranske regije. Sodelujejo z mladimi iz občin: Logatec, Idrija, Ljubljana-Vič in seveda z Vrhnici.

Vojaški klub v vojašnici »Ivan Cankar« prav tako sodi med najboljše na ljubljanskem armadnem območju, saj je v letu 1976 osvojil I. mesto.

Vojaki imajo za preživljanje svojega prostega časa na razpolago: knjižnico, kino dvorano in razne sekcije.

V lanskem letu so za vojake pripravili čez 30 pre-

davanj in razgovorov o najrazličnejših aktualnih družbeno-političnih in gospodarskih vprašanjih, 26 zabavnih prireditev, 17 kviz tekmovalij, 7 koncertov, več gledaliških in 270 filmskih predstav, 180 športnih srečanj, 9 razstav itd.

V klubu deluje tudi vojaška univerza. Preko nje se vojaki seznanjajo s temelji našega samoupravnega socialističnega sistema in poglabljajo znanje s področja naše revolucionarne preteklosti.

Zelo razvita je tudi inventivna dejavnost, s katero posamezniki na svoj način prispevajo k posodobitvi in pocenitvi zahtevnega procesa, učenja v borbenih veščinah. Prav ob podelitvi prehodne zastavice, sta vojak in starešina prejela priznanje za konstrukcijo zapletenega simulatorja, ki bo urjenje bistveno izboljšal. Omeniti velja tudi vojaka — pedagoga, ki je kot za šalo naučil pisati 15 ko-

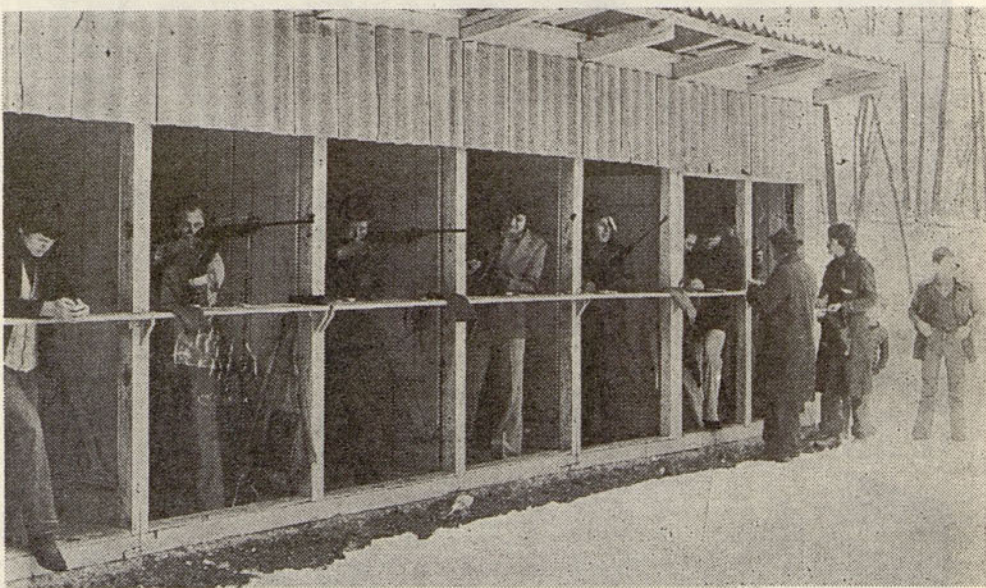
legov. In ko smo že v vrhniški enoti, moramo seveda omeniti tudi tukajšnji dom JLA. Vrhniki dom JLA je bil lani namreč že drugič doslej proglašen za najboljšega na ljubljanskem armadnem območju. Vrhniki so bili najboljši leta 1975, naslednje leto so bili drugi, lani pa so zopet posegli po najvišji lovoriki. Nobene pomembnejše kulturno-umetniške, vzgojno-izobraževalne ali športno-rekreativne prireditve na Vrhniki si ni več mogoče zamisliti brez sodelovanja doma JLA. To je samo dokaz več, kako velik ugled uživa ta ustanova v vrhniški občini. V dom JLA zahajajo takorekoč vsi občani Vrhnike in ne le tisti, ki so zaposleni v JLA.

V okviru doma JLA deluje več društev in klubov. Šahovsko društvo sodi med najaktivnejše v naši republiki, ima tudi največ dopisnih šahistov v Sloveniji. Clani radijskega kluba »Ivan Cankar« so lani vzpostavili več kot 4 tisoč zvez z radijskimi amaterji vsega sveta.

Naj omenimo še to, da so lani sprejeli v ZK nad 200 vojakov. Ta številka tudi lahko pove prizadevanja tega vojaškega kolektiva, ki se lahko ponaša s priznanjem, ki ga je sprejel v letu 1977.

To je le nekaj podatkov o uspehih te enote. Ob koncu zaželimo vojakom in starešinam v enoti tov. Boška Ratkoviča na Vrhniki — še več uspeha v letu 1978.

Franjo Majačič

Med strelskim tekmovanjem. Foto: K. Zorec

Predaja pokala zmagovalni ekipi SD Kidričevo. Foto: K. Zorec

Učenci osnovne šole - Boris Kidrič - Kidričevo so ob obrambnem dnevu napisali:

Obrambni dan

V soboto smo imeli obrambni dan. Ko je zatulila sirena, smo se postavili v vrsto in zbežali v naša zaklonišča. Takrat so prišli avioni in napadli tovarno in šolo. Ko je sirena dala znak za konec napada, smo se vrnili. Videli smo, kako so gasilci reševali učence. Nato so razkužili igrišče. Za malico smo dobili partizanski golaž. Obrambni dan je uspel.

Matjaž VAVKEN, 1. a

Ne želim si vojne

Zjutraj, ko smo prišli v šolo, smo se pogovarjali o vojni. Med pogovorom je zatulila sirena. Odpreti smo morali okna in ugasniti luči. Hitro smo se postavili v vrsto in odhiteli v gozd. Bilo nas je strah. Nad glavami so krožila letala. Po končanem napadu smo prišli iz gozda. Pripeljali so se gasilci z avtom. Ti so razkuževali igrišče ter okolico.

Vsi smo bili srečni, da je bil naš obrambni dan samo vaja, ne pa resničnost. Želim, da ne bi nikoli bilo vojne.

Albina ZOBIC, 4. b

Hudo je, če je vojna

*Sovražnik podivjan
podi se prek poljan.*

*V srce me zaskeli,
ko otroku teče kri.
Sam mu del življenja dam,
da zopet zagleda čist in svetel dan...*

Kako srce jih ne boli?

*A sovražnik podivjan
pregnan iz naših je poljan...
Zdaj nič več ne teče kri,
zdaj srce jih le boli.*

Igor Sevšek, 5. c

Zaklonišče

Sobota je. Zgodnje jutro. Vsi učenci naše šole hitimo v šolo, čeprav pouka ne bomo imeli, vsaj običajnega ne. Danes bo v šoli pouk posebne vrste. Učili se bomo, kako ravnati v primeru vojne, potresa ali drugih nevarnosti.

Vsi nestrpni, radovedni in tudi vznemirjeni čakamo na znak za alarm. Nenadoma zaslišimo zavijanje sirene. Zavijala je v petih kratkih presledkih, kar je pomenilo, da se približujejo sovražnikova letala. Brž smo stekli v najbližje zaklonišče v gozdu. Vsak razred je stekel v svoje zaklonišče. Komaj smo se za silo umirili, že so prihrumela letala in odvrгла bombe. Ob eksploziji je nastal silen pok. Čeprav sem vedela, da bombe niso prave, ampak samo maneverske, mi je bilo pri srcu kar tesno. Ko so se letala oddaljila, se je spet oglasila sirena. To je bil znak, da je nevarnost mimo in smemo zapustiti zaklonišča. Odšli smo na rokometno igrišče, kjer smo opazovali pripadnike civilne zaštite iz TGA, ki je gasila požar in reševala učence, ki se ob napadu niso mogli pravočasno umakniti v zaklonišče. Nato so s posebnim aparatom ugotavljali, če je ob eksplozijah bomb prišlo tudi do radioaktivnega žarčenja. Z zastavicami so zaznamovali področje žarčenja, nato pa so ga posipali z belim praškom in izprali z močnimi curki vode. Po končani vaji smo dobili malico — partizanski golaž, nato pa smo odšli domov.

Naš obrambni dan je imel namen pripraviti nas, kako ravnati v času vojne. Res je bila vaja poučna in koristna. Kljub temu, da si močno prizadevamo za mir in to po vsem svetu, pa moramo vedno biti pripravljeni na obrambo. Le tako bomo sposobni varovati in braniti dobrine naše samoupravne socialistične države.

Darinka GRADIN, 6. a

Obrambni dan

V soboto na naši šoli obrambni dan je bil, zato se v petek pri pouku, nihče ničesar ni naučil. Vzrok neznanja pa je bil, da vsak o obrambnem dnevu le je govoril. Fantje so se držali, kot da heroji bodo postali, dekleta tudi so ob strani stala in venomer nekaj šušljala. Govorila so o tem, kako kot bolničarke v primeru vojne, pomagala bi vsem ljudem. Tudi fantje niso se smejali, pripravljali so načrt, kako sovražnika bi pregnali, da bil bi mrtev, za zmeraj strt. Ko prišel je sobote dan, zjutraj vsak v šoli bil je še zaspan, a buden kaj hitro je bil, ko alarmni zrak ob osmih se je oglasil. Vsi v zaklone smo bežali, niti glasu od sebe nismo dali, vsi tresli smo se od strahu, kaj bi bilo, če sovražnik res napadel našo bi zemljo. »Ah, nič!« trdili naši so korenjaki, saj smo mi junaki taki, da bežal bi vsak sovrag pred nami, če pa ne, pristal pri krtih bi v jami. Ko konec bombardiranja je bilo, se lice vsem je razjasnilo. Odšli smo na igrišče, tam bilo je šele prizorišče. Enote civilne so zaštite reševale »ranjence« vse razbite in hitele so razkuževati, ker strupenih se snovi nam je treba bati. In gasile so požar, pa še proti plinu se borile, rešile rade vsako bi pač stvar, da nikomur od nas ne bilo bi sile. Tako pri kraju bil je že naš obrambe dan, v pravi vojni zelo hladan, a takrat bil je kar krasan, ker živimo in stopamo v svoboden dan. Zato vsi ljudje sveta naj vojne se boje; in fašističnega geta sovražni škornji nič več naj ne more.

Marija KOZODERC, 8. c razred

Sirena

Zbudilo me je jutro, ki ni bilo navadno, vsakdanje jutro. Bila je sobota; imeli smo obrambni dan šole.

Pozajtrkoval sem v naglici in se poln pričakovanja pridružil sošolcem. V razredu smo se zbrali ob pol osmih. Kmalu je prišla tovarišica razredničarka in nam ponovno razložila pomen obrambnega dne. Ob osmi uri je zavijajoči glas sirene naznanil nevarnost, za nas pa je to bil znak za zapustitev učilnice. Hitro smo stekli na mesto v gozdu, ki nam je bilo določeno. S sošolci smo postali izvidniki, zato smo urno preiskali okolico. Ob hrupu letal smo naglo zbežali v zaklonišče. Tam smo počakali znak sirene, ki je naznanil konec nevarnosti.

Na igrišču smo si z zanimanjem ogledali vajo gasilcev in enote za odstranjevanje bojnih strupov. Na koncu smo bili pogoščen s partizanskim golažem.

Želim si, da bi obrambni dnevi bili vedno vaja in ne kruta resničnost v boju s sovražnikom.

Borut LOBODA, 5. c

Umik iz razreda

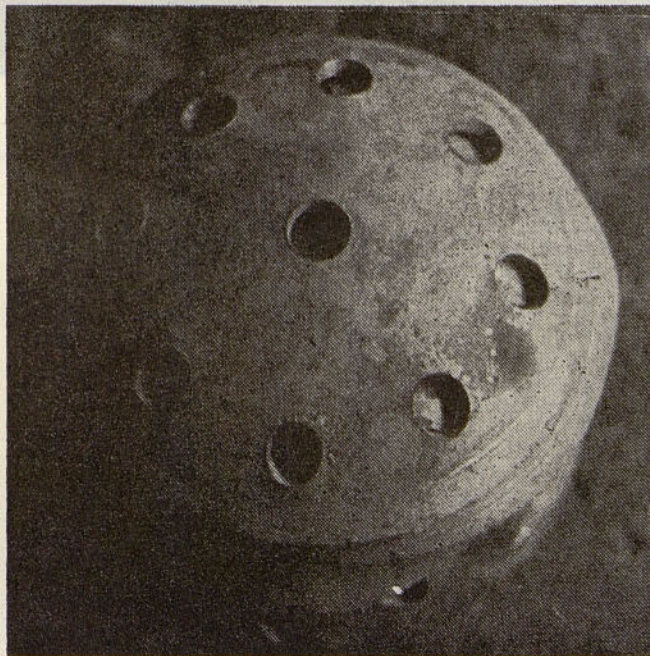
Pozor, pozor!
Sirena zavija.
Napad.
Otroci hitro, hitro v zaklon!

Tekli iz razreda
hitro smo v gozd.

Letala bobnijo!
Bombe grozijo.
Mi vsi prestrašeni v nebo strmimo.

»Saj to ni vojna,
to je le vaja!«
si v mislih šepetajoče govorimo in si želimo, da vojne na svetu nikoli več ne bi bilo.

Vesna Teodorovič, 5. c

Orodje

ŽELIMO SI MANJ DELOVNIH NEZGOD IN VEČ DELOVNIH USPEHOV

Zaradi problemov iz področja varstva ljudi pri delu, ki so ponovno pojavljajo, me sili, da napišem nekaj vrstic z namenom, da bi mi vsi dosledneje upoštevali navodila in ostale predpise za varno delo.

Naj spregovorim nekoliko o zgodovini oz. razvoju varstva ljudi pri delu v tovarni. Varstvo pri delu kot organizirana oblika dejavnosti v naši tovarni je dokaj kratko, sicer pa je tudi tovarna relativno mlada, kljub temu, da je bila po vojni ena od prvih oz. med prvimi v Jugoslaviji z večjo proizvodnjo.

V novi Jugoslaviji smo torej začeli zidati hišo na novih temeljih po novih načelih, toda z istimi ljudmi, ki v marsikaterem primeru niso obračunali s staro miselnostjo in preživelimi nazori tudi kar se tiče varstva.

Toliko težje stališče so potem imeli tisti, ki so dejansko šele pripravljali teren za kasnejše delo.

Že kmalu po vojni (1946) je bil sprejet zakon o inspekciji dela. V skladu z njim so vpeljeni v del. organizacijah, ostalih organih in ustanovah takomenovane delavske inšpektorje. Delavski inšpektorji so bili kot pomožne osebe oz. organ pri opravljanju, in izvrševanju nalog inspekcije. Naloga delovnega inšpektorja je bila skrbeti za spoštovanje nadzorstva nad veljavnimi predpisi.

Predvsem iz opravil delovnih razmerij, pogojev za delo, seveda pa tudi za pravilno uporabo delovnih priprav in naprav, sredstev in ukrepov za higiensko in tehnično varstvo pri delu ter skrbeti za odpravljanje ugotovljenih pomanjkljivosti. Delavski inšpektor je imel pravico pregledati vse oddelke in delovne prostore, kakor tudi vse higienske in tehnične varstvene naprave ter osebna zaščitna sredstva. Seveda je bilo vse skupaj v zelo skromni in nestrokovni obliki. Naj si bo v tehničnem smislu, glede naprav in nadzora nad napravami in tudi razpolaganja z osebniimi zaščitnimi sredstvi, ali pa glede priprave pisanih navodil za delo.

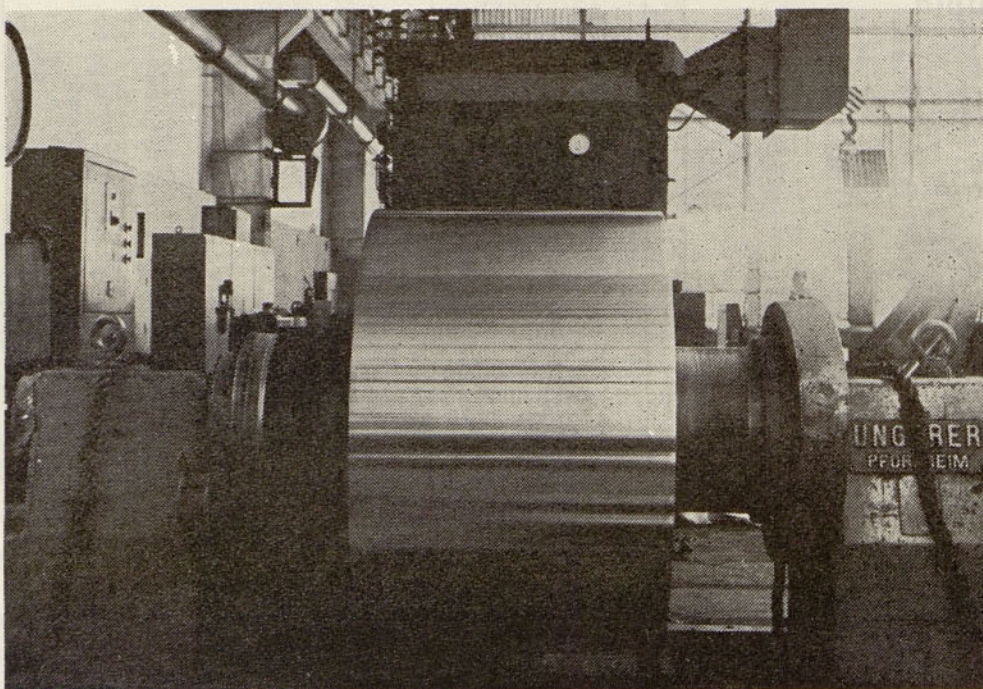
Zato me danes izredno preseneča, ko se nesreče dogajajo, zaradi tehničnih pomanjkljivosti naprav in zaradi neuporabe osebnih zaščitnih sredstev.

Več o tem problemu bom spregovoril kasneje.

Tudi pri nas smo imeli delavske inšpektorje — prostovoljce. Čeprav je bil inštitut delavskih inšpektorjev formalno odpravljen šele z zakonom o inspekciji dela 1959 leta, je dejansko prenehal obstajati že mnogo prej. Enostav-

Varilec

Valj

no je preživel in ni bilo več potrebe po njem. Šlo je namreč za obseg dela. Ta se je z intenzivnejšim uvajanjem sodobne tehnologije, z večjim številom zaposlenih, z vedno novimi administrativnimi nalogami toliko povečal, da ga neprofesionalec ni več zmogel. Ali bi moral svoje redno delo zanemarjati, ali pa opustiti funkcijo delavskega inšpektorja — prostovoljca.

In ker se zadeva ni obnesla oz. vsa podjetja so imela težave, več ali manj podobne narave, je na pobudo inspekcije dela komisija HTZ pri socialnem zavarovanju pričela ustanavljati delovna mesta

profesionalnih referentov za varstvo pri delu. Naša tovarna je sledila dokaj hitro t. j. leta 1957, sicer v zelo skromni obliki z enim človekom. Nesreče pri delu pa imamo registrirane od samega začetka t. j. od leta 1954. Torej postavitev referenta oz. varnostnega tehnika je imelo za pozitivno posledico, najbrž ni dvoma, res pa je, da se niso pokazale takoj.

Prva in največja ovira s katero se je boril var. tehnik je bila miselnost ljudi (na srečo ne vseh), ki so to področje obravnavali hudomušno... vse dotlej, ko se jim ni pripetila ne-

zgoda. Drugi delavci, pa žal tudi vodilni in vodstveni kader (zopet samo manjšina) so trdili, da se ne zgode dogajajo zgolj po naključju in da se one ne dogajajo po verjetnostnem zakonu oz. zaradi pomanjkljivosti v razporedu dela, tehnologiji, neprimerne in slabe zaščitne stroje in še vrsto drugih faktorjev. Te faktorje bi bilo potrebno reševati skupno s tehničnimi strokovnjaki, psihologi, sociologi, zdravniki medicine dela. To je edina pot za realizacijo čim manj poškodb pri delu.

Pri opravljanju oz. izvrševanju svojega dela se je varnostni tehnik poslu-

ževal splošnega pravilnika o higienskih in tehničnih ukrepih pri delu iz leta 1947, ki se ga še danes poslužujemo, kljub temu, da že imamo republiški zakon o varnosti pri delu. (Ur. l. SRS št. 32-74).

Ta zakon nalaga OZD, da je potrebno organizirati službo za varstvo pri delu, kjer se poveča nevarnejše delo. To določbo je nalogal tudi že zvezni zakon o varstvu pri delu iz leta 1965. No ne glede na določila, je naše podjetje že prej ustanovilo službo za varstvo pri delu, in sem prepričan, da je svoj obstoj opravičilo. Ni dvoma, temeljna naloga varstva pri delu je, kar je že samo po sebi umevno, skrb za varstvo ljudi pred nesrečami pri delu in poklicnimi oz. drugimi obolenji, ki so kot posledica samega dela na del. mestu, oz. tehnologije. Žal moram tu priznati, da še vedno nismo dovolj naredili kar se tiče zdravstvenih razmer. Lahko pa trdim, za kar imamo tehnično dokumentacijo, da tudi po tehnični strani nismo dovolj naredili oz. ne odpravljamo pomanjkljivosti, ki jih naša služba ali pooblaščenici zavodi pri pregledih ugotavljajo ali pa jih odpravljamo z zelo zapoznelimi roki.

Pri tem bo potrebno vlagati več napora, več prizadevanj od lastnikov naprav in priprav do TOZD vzdrževanja, a da bi se ugotovljene pomanjkljivosti čimprej odpravilo. Ne vidim nobene logike oz. smotra, ko pregledujemo stroj ali ostale naprave, se dogovorimo za roke o odpravi pomanjkljivosti, zadeva pa se ne gane z mesta.

To sem omenil samo mimogrede, ker ima služba tudi težave pri organih, ki nadzorujejo spoštovanje predpisov s področja varstva ljudi pri delu. Glede stva ljudi pri delu, glede odprave pomanjkljivosti. Moram se dotakniti tudi področja neupoštevanja tabelnarnega dela samoupravnega sporazuma o varstvu pri delu.

V podjetju že obstajajo interni akti o varstvu pri delu, dobrih 14 — 15. let imamo tudi navodila za vsako del. mesto, še za čistilce. Vsak delavec, ko pride v podjetje, dobi v SVD, splošne akte in navodila za varno delo po podpisih.

Zelo malo OZD je v Sloveniji, ki bi imele zadevo s področja varstva tako urejeno z raznimi akti. Mislim pa, da s pismenimi navodili še nismo kaj pridali dosegli oz. nič, če jih

(Nadaljevanje na 15. str.)

ŽELIMO SI MANJ DELOVNIH NEZGOD IN VEČ DELOVNIH USPEHOV

(Nadaljevanje s 14. strani)

dosledno ne mislimo izvajati. Ogromno nezgod se pripetijo, ker delavci menijo da je teorija eno, praksa pa drugo, češ: »Saj sem že ničkolikokrat opravljal nevarna dela pa se mi nič ni zgodilo, kljub temu, da sem opuščal navodila za varno delo.« Tovariš, moram podati svoje konkretne pripombe, da temu ni tako. To govore primeri poškodb s težkimi posledicami, da ne omenjam smrtnih primerov, ki so se žal pripetili tudi pri nas.

Res je, da je lahko teorija zelo skopa, če ni povezana s prakso, zato je potrebno uporabiti eno in

drugo. Povezati prakso s teorijo. Prepričan sem in to lahko podkrepim z dokazi, da so se mnogi delavci izognili težkim in celo smrtnim poškodbam, ker so upoštevali navodila za varno delo.

Še nekaj o osebnih zaščitnih sredstvih in osvežujoči pijači.

Kot sem že omenil imamo sprejet tabelarni delovni pravilnik o osebnih zaščitnih sredstvih.

Za ilustracijo ali pa za obnovitev spomina na stabilizacijo, naj omenim, porabljen denarna sredstva za osebno zaščito, to so:

— zaščitna sredstva	2.113.683,59 din
— osvežujoče pijače	1.105.037,35 din
— osebna higiena	476.692,43 din
— zdravstveni pregledi	757.273,87 din
skupaj:	4.452.686,24 din

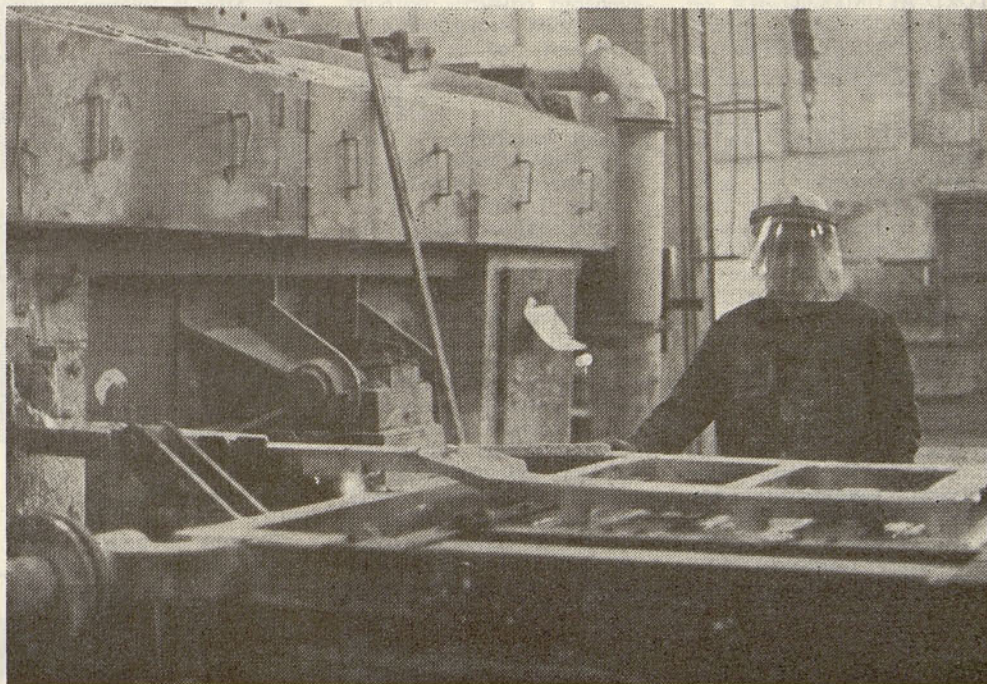
Pripominjam, da so ti izdatki oz. stroški v novih dinarjih, se pravi če pomaknemo decimalko za dve mesti, dobimo nekaj manj kot 0,5 milijarde oz. 445 milijonov. Če prištejemo še gospodarsko izgubo zaradi nezgod v znesku 772.157,12 din in gospodarsko izgubo zaradi obolenj brez socialnega zavarovanja in stroškov bolnišnice, ki je 12.133.283,98, znesejo stroški skupaj v novih dinarjih 17.358.027,34 din.

S tem želim poudariti,

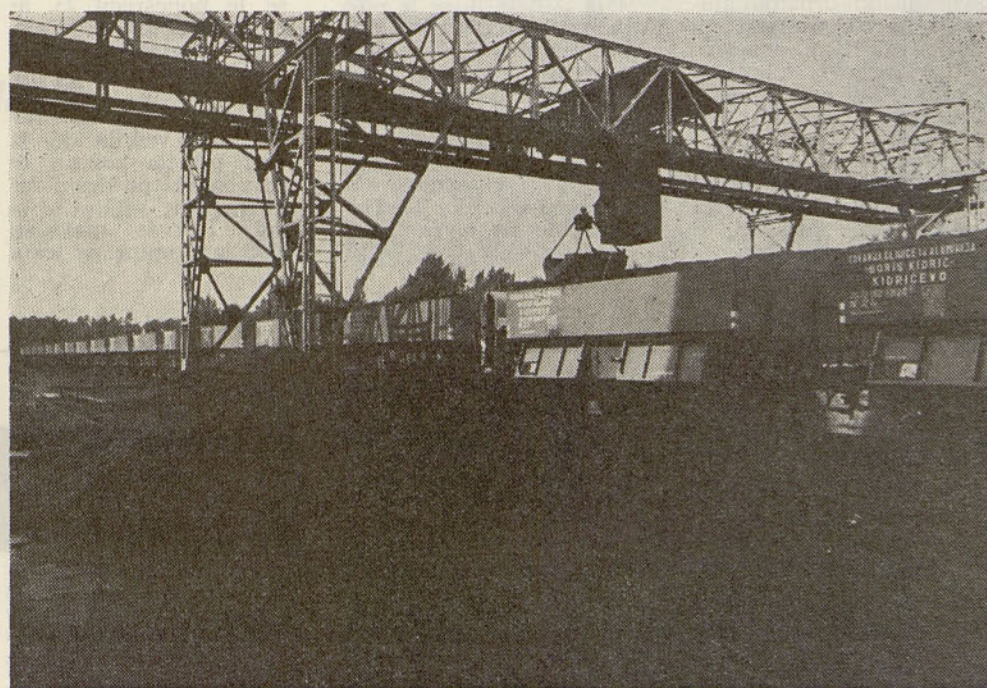
da podjetje daje sredstva namensko za osebna zaščitna sredstva, se pravi delavec naj jih tudi uporablja, namen je da se i-

zognemo pogostosti nezgod in obolenj. Opaža se tudi prekomerna poraba zaščitnih sredstev, dogaja se, da se namerno poškodujejo osebna zaščitna sredstva, samo da bi lahko stara zamenjali, kljub temu, da so še uporabna.

Taki primeri so obsojana vredni in bi se morali vsi zavedati, da je to razmetavanje družbenih sredstev in denarja tistih, ki se znojijo in trudijo za čimvečjo in kvalitetnejšo proizvodnjo. Na koncu prispevka, naj za tiste, ki ne bodo imeli možnosti priti do letnega poročila, podamo še nekaj statističnih podatkov, glede nezgod.

Livar

Premog

	1976	1977	prirastek v %	
Povprečno število za poslenih	1960	1981	+	1,07
moški	1724	1742	+	0,46
ženske	236	249	+	5,50
Nezgode pri delu	139	150	+	7,99
Nezgode na poti	25	21	—	16,00
Izgubljeni dnevi zaradi nezgod:				
pri delu	1933	2224	+	24,00
na poti	819	284	—	58,11
Število obolenj	2786	2665	—	4,34
Izgubljeni dnevi zaradi obolenj	27809	27937	+	0,58
Opravljenе delovne ure	175033	36126669	—	13,46
redne ure	4117460	3556909	—	13,61
% nezgod pri delu	57573	55760	—	3,14
Izgubljeni dnevi na nezgodo pri delu se je ponesrečil vsak	7,09	7,57	+	6,77
% nezgod na poti	13,90	14,82	+	6,61
izgubljeni dnevi na nezgodo na poti se je pon. vsak	14,10	13,20	+	6,38
	1,27	1,06	—	16,53
	32,76	13,52	—	58,73
	78,40	94,33	—	20,31

Republiški povpreček izgubljenih dni na eno nezgodo je 18,1 dneva, naš povpreček izgubljenih dni na eno nezgodo pa je 14,82. Po podatkih rep. inšpektorata za delo se je v letu 1976 v Sloveniji ponesrečilo 46.000 zavarovancev, v našem podjetju 171, skupno s tistimi, ki so se poškodovali na poti na delo oz. obratno, teh je 21.

V Sloveniji smo zaradi nesreč izgubili okoli 830.000 delovnih dni oz. 7,5 % od celotne odsotnosti z dela zaradi bolezni, ki je v preteklem letu, oz. v letu 1976 znašala več kot 11 milijonov dni.

Mislim, da bi se morali globoko zamisliti ob takih številkah, da ne govorimo o humanosti do delavca v naši družbeni ureditvi.

Vsi mi naj si bo ob delu ali zunaj ograje tovarne, pa lahko ogromno storimo, da bi zmanjšali frekvenco in resnost nezgod pri upoštevanju navodil, ki jih je delavec na podlagi izkušenj in prakse sprejel.

Delaj varno!

V. A.

Nezgode aprila letos

	na delu	na poti	skupaj
TOZD ALUMINIJ	6	—	6
TOZD GLINICA	4	—	4
TOZD VZDRŽEVANJE	4	—	4
TOZD PROMET	2	—	2
	16	—	16

OBLIKE NESREČE
stis ob predmet 2
padec osebe 3
padec predmeta 3
politje z lugom 1
stik s skraj. tempe. 4
udarec predmeta 3
padec predmeta 2

TOZD ALUMINIJ

1. Avgust Ljubec, mat. št. 3627 iz hale B, se je ponesrečil 27. aprila. Pri opravljanju anodnega efekta na elektrolitski celici št. 831 je ponesrečenec potiskal leseni drog v talino brizgnil tekoči kriolit na rokav in mu stekel za ro-kavico ter ga popekel po dlani leve roke.
2. Vinko Drevenšek, mat.

št. 3805 iz hale B, se je ponesrečil 26. aprila. Ob priliki črpanja aluminija na elektrolitski celici št. 831 je ponesrečenec popekel tekoči aluminij po desni nogi. Do nesreče je prišlo, ker je zatajila signalizacija nivoja, zaradi tega je bil lonec preveč napolnjen in ko je ponesrečeni odprl čep se je talina vliha iz lonca.

3. Alojz Lamberger, mat. št. 4040 iz hale B, se je ponesrečil 18. aprila. Pri črpanju aluminija na elektrolitski celici št. 819 je ob spuščanju črpalne cevi, cev padla in udarila po pokrovu črpalnega lonca. Ker je ponesrečeni v tem trenutku držal roko na pokrovu lonca, ga je cev udarila po desni roki.

4. Ivan Šibila, mat. št. 4382 iz hale A, se je poškodoval 25. aprila. Pri ugašanju anodnega efekta na el. celici je ponesrečenec potiskal leseni drog v kopel, pri tem mu je spodrsnilo, vsled česar je padel na rob katodne omare. Ob padcu si je poškodoval kazalec leve roke.

5. Franc Drogša, mat. št. 4514 iz hale B, se je ponesrečil 15. aprila. Pri prebijanju el. celice 803 s prebijalcem skorje se je z roba celice vsipala glinica, ki je bila zaradi naliha mokra. Zaradi mokre glinice je brizgnil kriolit, pri čemer je ponesrečenec dobil lažje opekline po levem očesu.

6. Koloman Roganov, mat. št. 3166 iz livarne, se je ponesrečil 20. aprila. Pri dvigovanju T formatov na žago za žaganje aluminija je ponesrečenec stisnil zaskočni mehanizem vpenjalnih klešč 500 — 900 mm, ker je bila pogonska ročica mehanizma zlomljena. Poškodovani je zaradi tega direktno odpiral mehanizem, ki mu je stisnil 4 prste leve roke.

TOZD GLINICA

1. Martin Lesjak, mat. št. 4659 iz glinice — rdeči del, se je ponesrečil 3. aprila. Ponesrečenec je pehal boksit v silosu nad mokrima mlinoma. Pri pehanju z lesenim drogom je udaril v zaščitno steklo svetilke, katero se je razbilo in padlo na ponesrečenca, pri tem je utrpel vrez-nino na hrbtu. Vzrok: svetilka ni bila zavarovana z mrežo.

2. Marjan Kovačec, mat. št. 4559 iz glinice, se je ponesrečil 23. aprila. Nezgoda se je pripetila v pralnici pri zamenjavi membrane na avtomatskem ventilu. Pri dvigovanju zgornjega dela ventila je iz cevi pihnila sopara in ga popekla po desni roki in nogi.
3. Jože Horvat, mat. št. 3995 iz skupine za teko-

če vzdrževanje, se je ponesrečil 28. aprila. Nezgoda se je pripetila v beli filtrirnici pri demontaži cevi. Pri sestopu iz rezervoarja je stopil na držaj pokrova grezne jame, pri tem mu je noga spodrsnila in si jo je zvil v gležnju.

4. Ivan Bervar, mat. št. 2716 iz glinice — rdeči del, se je ponesrečil 17. aprila. Nezgoda se je pripetila v skladišču boksita. Ponesrečenec je čistil vsipni jasek gumi traku 131—25. Pri čiščenju je z roko udaril ob ohišje jaška in si pri tem poškodoval palec desne roke.

TOZD VZDRŽEVANJE

1. Slavko Gašparič, mat. št. 1652 iz elektro vzdrževanja, se je ponesrečil 19. aprila. Pri vkapljanju ločilnega stikala za trafo II v transformatorski postaji mešalnice je ponesrečenec stisnilo prstanec desne roke med ročico stila, ki je imela preveliko zračnost in ogrodlje stikala.
2. Jože Kancler, mat. št. 4593 iz strojnega vzdrževanja, se je ponesrečil 14. aprila. Nezgoda se je pripetila v beli filtrirnici. Pri mazanju C filtra je imenovanemu spodrsnilo na stopnicah in si je pri tem poško-

doval levo nogo.

3. Janez Golob, mat. št. 3027 iz strojnega vzdrževanja, se je ponesrečil 7. aprila. Pri razkladanju zabojev s pahalno maso iz el. vozička je zdrsnil eden ob zabojev z vozička ter mu poškodoval stopalo desne noge.
4. Franc Belovič, mat. št. 4325 iz vzdrževanja, se je ponesrečil 26. aprila. Nezgoda se je pripetila v pralnici na merilnem sistemu redkega luga. Imenovan je menjaval ventil pri merilnih zaslonkah. Ko je odvil dva od štirih vijakov je brizgnil lug, ter ga polil po desni strani obraza, vratu in ustnicah.

TOZD PROMET

1. Vili Pišek, mat. št. 3721 iz cestnega prometa, se je ponesrečil 3. aprila. Pri sestopanju iz tovarnega avtomobila je ponesrečenec stopnico, padel je ter si poškodoval desni lakot.
2. Stevo Perič, mat. št. 3210 iz cestnega prometa, se je ponesrečil 24. aprila. Ponesrečenec je opravljal remont za stranski dvig. Pri ponovnem nameščanju zaščitnega pokrova mu je ta padel na sredinec in prstanec desne roke. Utrpel je lažjo poškodbo.

Pred nekaj dnevi me je vprašal 14-letni sin: »Ati, kaj je to inovacija?« Ne glede na to, da moram skoraj vsak dan brskati po svojem spominu ali slovarju tujk, da bi sinu pojasnil veleumne besede iz vsakdanjega življenja, vsakdanjih časopisov in TV oddaj, me je njegovo vprašanje prese-netilo.

»Ali je mogoče ugotoviti način kako izdelati šolo brez obiska pouka; mogoče, kako bo dejansko izgledalo usmerjeno izobraževanje, ali pa je, kot kak novi nadobudni Nikola Tesla, izmislil večnamenski, do sedaj najpopolnejši stroj in se hoče z mano, nevednežem, ponorečevati z vprašanjem kaj je to inovacija — sem se vprašal.

»Vidiš sine«, sem mu kljub temu povedal »inovacija je tujka in pomeni novatorstvo, vpe-ljevanje nečesa novega in smo ravno leto 1977

razglasili za leto ino-vacij v SFRJ. Naloga vseh nas, predvsem strokov-nih in samoupravnih or-ganov v delovni organi-zacijah je, da odgovor-no in zavzeto podpre-jmo inovacijsko dejav-nost in tudi najmanjšo pobudo in idejo pravil-no ocenijo in usmerijo.

Prepričan, da sem s tem pojasnilom zado-stil vprašanju in dal celo nekaj več informa-cij, sem nadaljeval s svojim delom.

»Zadeva mi kljub tvo-jemu pojasnilu ati, niso popolnoma jasne« je nadaljeval sin.

»Zakaj?« sem vprašal že malce jezen, »ko pa sem ti vendar vse tako lepo in obširno pojas-nil, in celo brez upora-be tujk.

»To mi je vse jasno« je kar naprej vrtal sin »ne morem pa razumeti zakaj ste pri vas v to-varni preskočili leto 1977.

Seveda, sem se za-mislil nad temi beseda-mi, njih bistva pa kljub

KOZER IJA Inovacija

temu nisem dojel. Hi-tro sem odprl predal in iz njega potegnil obra-čunske liste osebnih do-hodkov.

»Tokrat si se pa zmo-til« — sem ves srečen povedal sinu. »Poglej januarja 1977 delal toliko ur, zaslužil toliko din za sebe in družino, združil din za zadovolje-odbitki toliko din, osta-ne za izplačilo toliko din. No, in potem fe-bruar, marec, april... Celotno leto 1977, za ka-tero trdiš, da smo ga v tovarni preskočili je kot na dlani.«

»Saj se nisva pogo-varjala o osebnem do-hodku in delu, temveč o inovacijskem letu 1977« — se je skorajda nesramno zarežal sin in zažvižgal eno izmed po-pularnih »bingl — ban-gl« melodij.

»Povej ti raje meni ali nisi ti v začetku le-ta 1977, točneje januar-ja meseca, dal dva ino-vacijska predloga oz. en koristen predlog in eno tehnično izboljša-vo?«

»Seveda sem« — je bilo vse kaj sem lahko spravil iz sebe. »Ali ni komisija 25. 2. 1977 raz-pravljala o teh predlo-gih« — se zopet oglasi sin in se nasmehe skorajda po celem ho-rinzontalnem obsegu glave.

»Ja, in kaj potem« — se malce tišje oglašim. »Predlog za tehnično izboljšavo so ti spreje-li in zadolžili ustrezni TOZD, da opravi preiz-

kus?« — je modro pritdil-no vprašalno zaključil sin.

»Seveda so in tudi sklep takšne vsebine so izdali« — sem ponov-no odgovoril.

»No, vidiš ati, očit-no je da ta sklep v ino-vacijskem letu 1977 ni realiziran, bojim se le, da tudi leto 1978 ne bo dalo novih rezultatov in bosta vaš TOZD ter komisija za izume in tehnične izboljšave pre-skočila tudi leto 1978« mi še sedaj zvenijo zaključne besede dialo-ga s sinom.

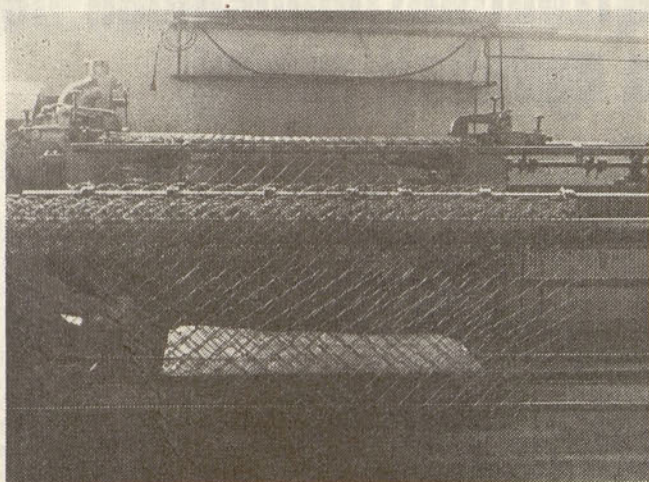
Prepričan, da sanjam in da se to resnično ne more zgoditi, sem rekel sinu, da me vščip-ne in me zbudi. Vščip-nil sem se tudi sam in sedaj imam razen mo-drih pečatov, le še za-pisnike sej komisij in ustrezne sklepe.

Vič

Kako bodo cenili nafto leta 2000

Nafta je naravni izvor iz vrst ogljikovodikov. S predelavo nafte se dobi vrsta produktov vseh agregatskih stanj. To so goriva, maziva, cepiva, kakor tudi predhodne surovine za petrokemijsko industrijo. V prihodnosti bodo produkti dobljeni iz nafte najverjetneje bolj potrebni kot hrana, obleka in obutev, ne pa kot izvor energije.

S čiščenjem nafte se izločijo tiste snovi, katere so nepotrebne v želenem produktu. Nafto čistimo na več načinov. Novost je čiščenje nafte z mikrobiološkim postopkom. Z vnašanjem bakterij, ki se hranijo z visokomolekularnimi parafini, poteka deparafinacija diessel goriv

Pletenje mreže

in maziv s čimer zmanjšamo temperaturo zgoščevanja. Študiranje mikroorganizmov, ki se hranijo z ogljikovodiki je zanimivo še iz drugih vidikov. Nestabilnost derivatov nafte, posebno olja za vrtnanje in rezanje je največkrat izvana od bakterij. Poleg nešteti škodljivih vplivov mikroorganizmov, kateri se hranijo z nafto, lahko dajejo biološko vrednost mase s 50% proteinov, ki se lahko uporabljajo za hrano.

Pri predvidoma velikem povečanju prebivalstva bo problem prehrane postal zelo pereč. Možnosti reševanja tega problema z mikroorganizmi so prav gotovo neverjetne. Poiskus-

na predelava je v ZSSR in na Kitajskem. Čas dvakratne povečave mase mikroorganizmov (20 — 120 min.) je približno 500 krat krajši kot pri žitaricah in nekaj tisočkrat krajši kot pri govedu.

Vsporedno s temi problemi, se lahko reši problem prehrane pri dolgih vesoljskih poletih.

Zaključim lahko, da bodo energetska vprašanja v tistem času reševali sončna energija, elektromagnetna polja in gravitacijske sile. Današnji pomen in uporaba nafte bo še živ vel kot spomin in mnogi se bodo čudili kako slabo smo izkoristili ta naravni vir — nafto.

Franc Tomažič

O alkoholu in alkoholizmu

(6)

Neposredne (akutne) posledice uživanja alkoholnih pijač

Neposredno (akutno) delovanje alkoholnih pijač se kaže v pijanosti. Pijanost sama po sebi še ni bolezen — alkoholizem. Od časa do časa se opiijejo tudi sicer trezni in solidni ljudje, ki niso alkoholiki. **PIJANOST NI BOLEZEN V PRAVEM POME-NU BESEDE, TODA PIJAN CLOVEK JE, DOKLER SE NE STREZNI, V NENORMALNEM STANJU.** Akutno pijan človek ne more kontrolirati svojega dela, vedenja in govorjenja. Kadar se kdo opiije, gre skozi nekaj stopenj pijanosti. Spočetka ob lahki pijanosti postane dobre volje. V tem razpoloženju se počuti močnejšega, boljšega in pametnejšega, kot je v resničnem življenju.

Ta občutek ga zavaja, da v žlobudranju razsiplje svojo moč, znanje in neustrašnost. Če na tej stopnji pijanosti kdo vozi motorno vozilo, se izpostavlja nevarnosti, ker bo zaradi takšnega lažnega občutka gotovosti in sposobnosti tvegati tudi tam, ker bi trezen nikoli ne prehitel bo npr. na nevarnem mestu, vozil hitreje, kakor je dovoljeno itd.

Za takšno začetno pijanostjo pride navadno

naslednja stopnja, ko je opiti zaspan; vse telesne in duševne dejavnosti so počasnejše, pojavljajo se neretno tudi žalostna razpoloženja, neretno tudi jok. Končno se pijani pogrezne v globoko t. im. alkoholno spanje.

Mišična moč pri akutno pijanem slabi in refleksi so počasnejši: to pa utegne biti usodno pri delu in v prometu. Z zmanjševanjem refleksov je treba imeti v mislih dejstvo, da se podaljša čas, ki po navadi preteče od nekega dražljaja do reakcije na ta dražljaj. S preprostimi besedami bi se to reklo, da potrebuje pijan človek, ko opazi morebitno nevarnost, v primeri s treznim, dalj časa, da na to nevarnost reagira s smotrnim ravnanjem, npr. z begom.

Znane so oblike akutne pijanosti, ki kažejo zelo hude duševne motnje. Pri tej pijanosti, ki se razlikuje od znane, običajne pijanosti, govorimo o t. im. **PATOLOŠKI (bolezni) pijanosti.** Takšno stanje se pri posameznikih lahko pojavi tudi po zaužitju majhnih količin alkoholnih pijač. Osebe, ki zabredejo v stanje patološke pijanosti, lahko v svoji okolici koga tudi napadejo, poškodujejo ali ubijejo, ko pa se streznijo, se ne spominjajo ničesar, kar

se je zgodilo z njimi v pijanosti.

Posledice dolgotrajnega, kroničnega uživanja alkoholnih pijač

Uporaba alkoholnih pijač je zelo razširjena in splošno priznana, dasi pri nekaterih ljudeh povzroča vrsto družinskih neprijetnosti, pojav kroničnega alkoholizma, pa tudi še druge zdravstvene, gospodarske in družbene škode. V čem je ta nevarnost zaradi uživanja alkoholnih pijač in kako pride do nje?

Dolgo časa so mislili, da je čezmerno uživanje alkoholnih pijač znamenje moralne hibe, pokvarjenosti oseb, ki se vdajajo, takim užitkom. Mnogi so poskušali, da bi ta pojav zatrli s prisilnimi ukrepi prepovedi, uporabili pa so še različne disciplinske postopke. Ti ukrepi niso dali pozitivnih uspehov v preventivi (preprečevanju) alkoholizma in zdravljenja alkoholikov.

Nekateri ljudje pijejo zmerno in z uživanjem alkoholnih pijač nikoli ne ogrožajo sebe niti ne svoje okolice. Nekateri pa, čeprav s pitjem sami sebi prizadenejo neizmerno škodo, svojim bližnjim pa

silne bolečine, še naprej pijejo brez mere in brez obzira. Ali gre pri teh ljudeh resnično samo za moralno hibo? Ali se tem ljudem da pomagati? Toda kako?

PO DOLGEM OPAZOVANJU IN PROUCEVANJU TEGA PROBLEMA SO UGOTOVILI, DA NEKATERI LJUDJE NE PIJEJO ZARADI TEGA, KER SI ŽELE PIJACE, TEMVEČ ZATO, KER JE V NJIHOVI OSEBNOSTI NASTALA TAKŠNA SPREMENBA, DA NE MOREJO PRENEHATI S PITJEM, KER SO OD ALKOHOLNE PIJACE POSTALI ODVISNI. JASNO JE, DA PRI TEH LJUDEH UPORABA ALKOHOLNIH PIJAC NI ZNAMENJE MORALNE HIBE, TEMVEČ SIMPTOM (ZNA MENJE) NEVARNE BOLEZNI. TAKO JE ALKOHOLIZEM SLEDNJIČ PRIZNAN ZA HUDO, NEVARNO BOLEZEN, KI PRIZADENE VELIKANSKO SKODO NE SAMO POSAMEZNIKU, TEM-

VEC TUDI DRUŽBI. TODA Z VSEM TEM SE NI RAZJASNJENO VPRASANJE, V CEM PRAVZAPRAV JE BISTVO ALKOHOLIZMA. Vsak bralec se bo vprašal, kaj je alkoholizem, kako nastane alkoholizem, zakaj postanejo alkoholiki samo nekateri od velikega števila tistih, ki uživajo alkoholne pijače.

Sele v 19. stoletju se alkoholizem prvič začel omenjati kot bolezen, šele pred 30 do 50 leti pa alkoholizem nasploh v medicini in v družbenih vedah priznajo za bolezen. Vendar pa velike množice ljudstva tudi še danes ne mislijo tako. Tudi v najnovejšem času skušajo vprašanje alkoholizma reševati disciplinsko. Ta stališča so posledica pomanjkljivega znanja, zato posvečajo vzgoji čedalje večjo pozornost tudi alkoholizmu.

(Nadaljevanje prihodnjič) (povzeto iz knjige dr. Hudolina)

Dr. Z. I.

Športna rekreacija v turizmu kot pomemben dejavnik za njegov nadaljnji razvoj

Turizem in športna rekreacija se kot pomembni področji današnjega načina življenja in dela vedno bolj prepletata in povezuje. V turističnih in športnorekreacijskih središčih naj bi po ključni organizator športne rekreacije s svojimi sodelavci in ob zasnovanem akcijskem načrtu poskrbel za aktiven odih domačih in tujih turistov ter občanov in delavcev. Prav tako pomembne naloge ima organizator športne organizacije TOZD, posebno glede organizacije, vsebine in metod dela na področju letnega oddiha delavcev. Izgradnji počitniških domov in športnorekreacijskih središč za delavce pa bi morala poleg TOZD posvetiti večjo pozornost tudi širša družbena skupnost.

O turizmu kot specifičnem področju, ki spremlja dinamiko človekovega bivanja, je bilo že veliko napisanega. Obstaja več del, študij in publikacij, ki tako ali drugače s tega ali onega vidika obravnavajo področje turizma kot posebnost 20. stoletja.

Pri tem je mnogokrat v ospredju obravnavanje turizma kot ekonomske kategorije, osvetljujejo pa ga tudi s širšega, družbeno-ekonomskega vidika. Precej razprav, ki posegajo na področje turizma, se ukvarja z vprašanji geografsko-regionalnih pogojev za razvoj turizma, ali pa gre za posebna vprašanja tako imenovanega zdravstvenega turizma.

Posebno ožje področje se odpira z uvajanjem zdraviliškega turizma, ki zaradi mnogih negativnih dejavnikov, ki jih prinašata s seboj sodobni delovni proces in način življenja, vse bolj pridobiva na pomenu in vrednosti.

Vedno več zanimanja je tudi za kmečki turizem, ki se pravzaprav rojeva šele v zadnjem času. Še razmeroma malo obdelano je tudi področje delavskega turizma, kot ga radi imenujemo, pri čemer mislimo predvsem delavce iz neposredne proizvodnje. Ime samo torej ni ravno najbolj posrečeno izbrano, vendar je v vsakdanji praksi pogosto v rabi.

Takih ožjih področij turizma bi lahko našteali še več. V zadnjem času se ne čudimo več izrazom ali pojmom, kot so: kongresni turizem, lovni turizem, navtični turizem itd. Tudi znana izraza poletni in zimski turizem svojevrstno opredeljujeta časovno dinamiko in dogajanje na področju turizma. Pri tem se, kot je znano, obravnavajo posamezna vprašanja gle-

de na letni čas — poletje ali zimo. Gre torej za izredno široko in razvejano področje, ki postaja iz dneva v dan pomembnejši, spremljajoč in nepogrešljiv dejavnik življenja sodobnega človeka.

Razlogov za tako trditev je seveda več, zato jih bomo poskušali nekaj naštet. Še posebno nas zanima, jo tista ožja področja, za katera menimo, da jih lahko tesneje povežemo s telesnokulturnim dogajanjem ali ožjim področjem športne rekreacije. S tem seveda odpiramo novo dimen-

bitev delovnega človeka, delavca in občana, kar je svojevrsten prispevek k njegovemu osvobajanju in humanizaciji njegovega bivanja, dela in življenja. Stopnja družbeno-ekonomskih odnosov posameznih narodov in dežel je prav gotovo pogoj za razvoj turizma, odločilna pa je tudi za pojav športne rekreacije v turizmu.

Velika proizvodna zmogljivost in položaj našega delavca v proizvodnji omogočata izredno hitro rast osebne in družbene življenjske ravni. To pozitivno

sploh. Razumljivo je, da se to zrcali tudi v prodoru športne rekreacije v širši krog turistične dejavnosti. Zelo zanimivi so podatki, ki govorijo o tem, kako zelo se je v zadnjih letih razvil turizem po vsem svetu.

Na mednarodnem kongresu na temo »Prosti čas danes in jutri« je A. Olo iz Belgije poleg drugih zanimivih podatkov navedel, da je 40 milijonov Evropejcev med letnim oddihom zapustilo svoje dežele. Reke sodobnih nomadov tečejo s severa in se

čemer odpade 60 % letih na tuje turiste. Devizni priliv sredstev v turizmu raste približno po stopnji 38 %.

Ob tem naglem razvoju pa želimo posebej govoriti o pomenu in vlogi športne rekreacije, ki spremlja ta razvoj z različnimi organizacijskimi in vsebinskimi oblikami ter metodami dela.

Povezanost turizma in športne rekreacije

Glede na misli, ki smo jih zapisali, sta turizem in športna rekreacija dva pomembna družbena pojava. Njuna medsebojna povezanost je iz dneva v dan večja.

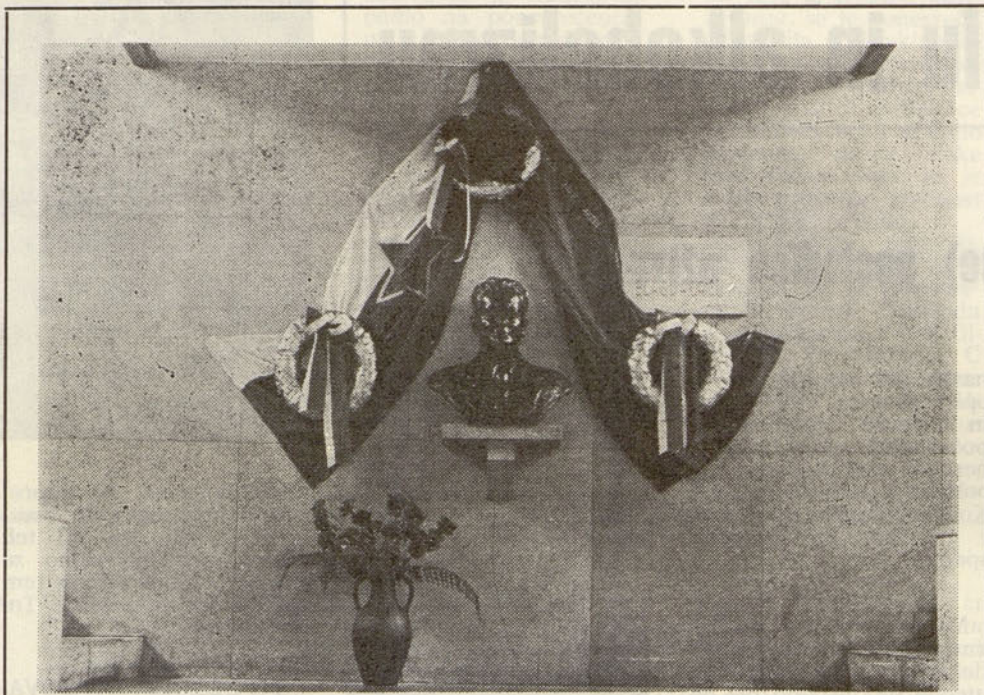
Če so v bližnji preteklosti številni občani in prebivalci posameznih krajev le pasivno spremljali velike športne dogodke pri nas pa tudi v svetu, in na tem ožjem področju nehoti povezovali šport in turizem, pa je danes slika precej drugačna.

Tudi v turistični dejavnosti v posameznih turističnih in gostinskih središčih so vidni kvalitativni premiki. Mnoga turistična naselja so prešla v odločen boj, ne samo za pridobivanje novih objektov, večjega števila posteljnih zmogljivosti in spremljajočih ali tako imenovanih stranskih objektov, marveč so poskrbela tudi za izboljšanje vsebinskih programov, ki mnogokje že stopajo na prvo mesto.

V številnih tovrstnih delovnih organizacijah so sprejeli geslo, na osnovi katerega naj turistična dejavnost poteka vse leto in ne samo med tako imenovano »turistično sezono«, ki je bila mnogokrat omejena le na poletne mesece. Tako sprememba v politiki načrtovanja pa zahteva bistveno drugačen, naprednejši in sodobnejši način obravnave.

V ta namen so preuredili številne objekte, dodane so bile npr. ogrevalne naprave, zgrajeni bazeni s toplo vodo, savne, kabine za trim, trimske steze in drugi športno-rekreacijski objekti. Ponekod so ob hotelih zrasla prava športno-rekreativna središča. Glede na vse to si turistični in drugi delavci prizadevajo spremeniti tudi miselnost in predvsem dejavnost gostov-turistov, ki želijo svoj počitniški čas preživeti čimbolj dejavno in sodelovati pri izvajanju posameznih športno-rekreacijskih programov.

(Nadaljevanje na 19. strani)

Doprsni kip Borisa Kidriča v avli tovarne

zijo na področju turizma, saj se v praksi že pojavljajo številni problemi in mnoga vprašanja, na katera bomo šele morali odgovoriti.

Že površen opazovalec lahko kaj hitro opazi, da je število strokovnih zapisov ali del, ki obravnavajo slično področje turizma in športne rekreacije, razmeroma skromno. Naj ob tem zapišemo še nekaj splošnih sicer znanih ugotovitev. Ni dvoma, da je človek na posameznih delovnih področjih dosegel izredno visoko stopnjo razvoja, zaradi razvoja znanosti, tehnike in družbeno-ekonomskih odnosov. Turizem postaja torej eden najpomembnejših pojavov, in jasno je, da ne gre samo za ekonomsko kategorijo, marveč za mnogo več. Tudi pri nas vedno bolj prerašča v področje, ki postaja pomembna pridob-

nost spremlja tudi večanje prostega časa, s čimer se rojeva vse večja potreba po dejavnosti na področju športne rekreacije, pa tudi v povezavi s turizmom. Pri tem je izredno pomemben razvoj prometa in prometnih sredstev. Na tisoče ljudi si želi zapustiti svoje domove ter delovno in življenjsko okolje, da bi spoznali nove kraje in ljudi, njihove znamenitosti in posebnosti, obenem pa tako prekinili monotonijo, ki spremlja človeka med vsakodnevnim življenjem in delom.

Omenjeni dejavniki torej odločilno vplivajo na razvoj turizma in tudi športne rekreacije v turizmu. Lahko rečemo, da vedno več ljudi spoznava pozitivne vrednosti nenehnega ukvarjanja s to ali ono športno-rekreativno dejavnostjo ali vrednote rekreacijske vadbe na-

zivajo proti jugu. Pri tem ni treba posebej poudarjati, kako pomemben delež v narodnem gospodarstvu posameznih dežel predstavljajo prav turistična dejavnost.

Po podatkih, ki sta jih na mednarodnem seminarju leta 1966 na Bledu na temo »Turizem in šport« navedla H. Macanovič in D. Antony, lahko rečemo, da naraste mednarodni turistični promet od leta 1961 dalje vsako leto za 12 %. Silovit razvoj je zajel tudi proizvodnjo in prodajo športno-rekreacijske opreme. V nekaterih deželah v svetu se je ta povečala celo za 100 %.

Tako kot v drugih deželah se pojavlja tudi pri nas turizem v vse večjem obsegu. V letu 1969 je bilo v naših turističnih središčih in drugod na primer 22 milijonov nočitev, pri

Športna rekreacija v turizmu kot pomemben dejavnik za njegov nadaljnji razvoj

(Nadaljevanje z 18. strani)

Sodobni turisti želijo tudi veslati, jadrati, smučati na vodi ali snegu, drsati, teči na smučeh, kolesariti, igrati golf, se rekreirati na stezi ali v kabinetu za trim itd. Taka športna rekreacija pomeni aktivni oddih, sprostitve in obnovo sil, vse to pa je mogoče doseči s sodelovanjem v izbranih in omenjenih športno-rekreacijskih dejavnostih.

Povedano drugače: športno rekreacijske dejavnosti postajajo tudi pomembno korektivno-kompenzacijsko sredstvo na letnem oddihu ne glede na to, ali turist preživlja ta aktivni odmor v letnem, zimskem ali kakšnem drugem turističnem središču.

Kot je znano, je omenjena korektivna in kompenzacijska vloga športne rekreacije potrebna zaradi sodobnega načina življenja in dela, posebno delovnega procesa, za katerega so značilni statični napor v sedečem ali stoječem položaju, monotonijska, ropot, neugodna mikroklima itd. Tem negativnim dejavnikom pa se pridružujejo še nenehni boj s časom, neugodne življenjske razmere v mestnih središčih in urbaniziranih okoljih, s prekomernim prometom, onesnaženjem ozračja in okolja, ropotom, pomanjkanjem zelenih in rekreacijskih površin itd.

Ta neskladja mnogokrat rušijo človekovo notranje ravnovesje pa tudi ravnovesje z njegovim okoljem, obenem pa porajajo želje po bivanju in dejavnosti v naravi, posebno med letnim oddihom, ki naj bi bil pravo nasprotje vsakodnevnega, utrujajočega in monotonega dela. Športna rekreacija postaja torej vse pomembnejši dejavnik turistične ponudbe in povpraševanja.

Posebej moramo omeniti analizo interesov, želja in potreb sodobnega turista, ki preživi določeno število dni na dopustu. Ob tem si mnogi zastavljajo vprašanja, kako bodo preživeali 10 ali več dni ob morju ali na snegu, v hotelu, na športno-rekreacijskih objektih; kakšen program jim je na voljo, kako bo poskrbljeno za rekreiranje njihovih otrok itd.

V Jugoslaviji že imamo nekaj raziskav o športni rekreaciji in turizmu; največ so jih naredili v inštitutu za kineziologijo fakultete za telesno kulturo v Zagrebu. Na temelju podatkov, ki so jih dale raziskave v letih 1967—1969, lahko povzamemo, da imajo

občani in turisti pozitiven odnos do aktivnega oddiha in vključevanja v različne športno-rekreacijske dejavnosti tudi med dopustom. Raziskava navaja podatke, da 96,6% anketiranih posameznikov, ki so izbrali storitve športno-rekreacijske dejavnosti, meni, da bi to morala postati stalna praksa in sestavni del turistične ponudbe in povpraševanja. 75,4% anketirancev je odgovorilo, da so tako nakazani programi posameznih turističnih središč odločilni dejavnik za izbiro mesta letovanja. V znanem turističnem središču »Plava laguna« v Poreču je

šen je lahko delež športne rekreacije v turistični ponudbi, kako poteka delo v praksi in kako dela služba za športno rekreacijo v turističnem središču.

Vsi ti problemi so posebno zanimivi za poklicnega organizatorja športne rekreacije, ki se ukvarja s turizmom, ali v neki drugi delovni organizaciji, kjer je v širše zasnovani program vključena tudi športno-rekreacijska dejavnost delavcev na letnem dopustu v večjem ali manjšem turističnem kraju, s takimi ali drugačnimi klimatskimi pogoji itd.

Mnoge napredne turi-

Ko ima zbrane podatke, pripravi organizator športne rekreacije osnutek ponudbe športno-rekreacijskega programa, ki predstavlja v osrednji turistični ponudbi določenega kraja posebnost na tistem območju.

Spekter športno-rekreacijskih dejavnosti naj bi bil v tej fazi kar se da širok, da bi bila izbira kasneje čim večja.

Drugi del analize zajema neposredne udeležence turiste, ki so prišli za določen čas na letovanje.

Pri dobro organizirani službi turisti že ob sprejemu dobijo vse potrebne in-

nikov. To seveda na temelju določenih preskusov ali testov, ki pa morajo biti preprosti, ekonomični in ne smejo vzeti turistom veliko časa. To delo opravimo največkrat v kabinetu za trim. Posebno pomemben je način obravnave; ta mora biti primeren in nevsiljiv.

Če posamezniki ali skupina ne kažejo posebnega zanimanja za tovrstno dajanje informacij, potem uporabimo druge podatke, ki so nam na voljo.

Vse te informacije so potrebne za oblikovanje bolj ali manj homogenih skupin, in kar je najvažnejše, pomenijo osnovo za izdelavo določenega programa za posamezne skupine.

V nekaterih primerih v naši praksi (Plava laguna — Poreč) posamezne turistične delovne organizacije že uvajajo tudi tako imenovane rekreativne zdravstveno-preventivne in programirane aktivne odmore. Če gre za tako organizirano dejavnost, so seveda vsi dobljeni podatki obsejnejši in posegajo tudi v posameznosti.

Za mnoge tovrstne delovne kolektive je seveda odločilnega pomena počutje gostov. Če je uvedena tudi športno-rekreativna dejavnost, je zanimivo in tudi potrebno, da ugotovimo, kako so turisti s storitvami zadovoljni. Strokovno pravimo, da so nam potrebne tako imenovane povratne informacije. Ko program poteka, se marsikje izkaže, da ga je treba zaradi želja turistov in drugih razlogov dopolniti ali celo spremeniti.

Ob koncu tovrstne dejavnosti ali ob koncu posamezne izmene, moramo pred odhodom turistov poskrbeti še za zadnje in morda najpomembnejše informacije o tem, ali so bili zadovoljni, kako so se počutili, o ugodnih ali neugodnih vtisih, o kakovosti ponujenega programa, o andragskih sposobnostih vodij posameznih skupin itd.

(Konec prihodnjic)

DELA VCI V ORGANIZACIJI ZDRUŽENEGA DELA IN NJENI ORGANI
MORAJO ORGANIZIRATI OPRAVLJANJE DEJAVNOSTI TAKO, DA JE ZAGOTOVLJENA VARNOST PRI DELU IN IZVAJATI POTREBNE UKREPE ZA
VARSTVO PRI DELU IN ZA VARSTVO DELOVNEGA OKOLJA.

(43. ČLEN ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU)

skoraj tretjina turistov izjavila, da že nekaj let prihajajo v ta center predvsem zaradi športno-rekreacijskih objektov in programov, ki jih nudi to turistično in športno-rekreacijsko središče domačim in tujim gostom.

Analiza motivov ali silnic, zaradi katerih se posamezni turisti na letnem oddihu odločajo za športno-rekreacijske dejavnosti je pokazala, da je 46,9% turistov željnih igre in gibanja, 30% turistov si je že v domačem kraju pridobilo potrebne navade, tako da so primerno zavzeti in znajo sodelovati v posameznih športno-rekreacijskih dejavnostih, 10,9% pa jih meni, da je aktivni odmor učinkovito sredstvo za ohranjanje in izboljšanje zdravstvenega stanja.

Poleg tovrstnih analiz pa je bila omenjena problematika obravnavana tudi z ekonomskega vidika. Rezultati so pokazali, da je tako organizirana športna rekreacija tudi ekonomsko učinkovita. Po teh zapisanih mislih je očitno, da sta najširše področje turistične dejavnosti in športna rekreacija tesno povezani, njun skupen razvoj pa postaja imperativ sodobnega časa.

Športna rekreacija
kot del turistične ponudbe
v turističnih in
športno-rekreacijskih
središčih

Ob tako podani zvezi med športno rekreacijo in turizmom pa si pogledimo, kak-

stično-gostinske delovne organizacije imajo v svoji organizacijski shemi predvidene tudi posebne profile kadrov, npr.: ekonomiste, propagandiste, zdravnike, animatorje, in kar je za nas pomembno, tudi pedagoge ali organizatorje športne rekreacije. Športna rekreacija se torej vedno pogosteje pojavlja v turistični ponudbi, tako pot pa je prav gotovo tudi pot k napredku na tem področju.

Če organizator športne rekreacije dela v kakem turistično-gostinskem središču, potem pri zasnovi akcijskega načrta tesno sodeluje z ekonomistom, zdravnikom in drugimi strokovnjaki, še posebno pa skrbi za izdelavo programa za športno-rekreacijske dejavnosti. Z analizo stanja zbere vse podatke in potrebne informacije o strukturi objektov, njihovi kakovosti, možnostih za organizacijo in izvedbo številnih oblik in vrst rekreacijske dejavnosti — posebno pomembna sta število in kakovost športnih rekvizitov — zanima ga že obstoječa kadrovska shema, finančne možnosti itd. V tej prvi fazi je seveda pomembno določiti število športno-rekreacijskih dejavnosti, njihovo vsebino ali kratek opis vseh tistih, ki jih bo moč vključiti v vsakodnevno športno-rekreacijsko dejavnost domačih ali tujih turistov. Prav tako pomembni in v turizmu mnogokrat celo odločilni so podatki o obstoječi informatiki in propagandi.

formacije, posebno pomembni pa so podatki o turistih samih, njihovih željah, interesih itd.

V ta namen izdelamo primeren anketni vprašalnik, ki zajema podatke o starosti, spolu, narodnosti, znanju posameznih športno-rekreativnih dejavnostih, interesih in željah, zdravstvenem stanju in nekaterih druge podatke.

V sodobnih turističnih središčih je organizirana tudi zdravstvena služba, vendar konkretno organizatorja športne rekreacije ne zadevajo zdravniški posegi med bivanjem turistov, pač pa ocena zdravstvenega stanja turistov ob prihodu v turistično središče. Pri tem gre za oceno zdravstvenega stanja posameznikov, kakšne so prilagoditvene sposobnosti srca in ožilja, dihal, kolikšna zamašenost idr.

Poleg teh informacij naj bi dobil organizator rekreacije tudi podatke o tako imenovanih psihomotoričnih sposobnostih posamez-

»ALUMINIJ« Izdaja delavski svet Tovarne glinice in aluminija »Borš Kldrič« Kldričevo — Uredniški odbor sestavljajo: Ivo Tušek — predsednik, Franc Meško — odgovorni urednik, Anton Zdravac, Jože Huzjan, Anton Kozoderc — namestnik predsednika — Fotografije: Stojan Kerbler, dipl. Ing. — Tehnični urednik Franček Stefanec — Tisk: ZGP »Pomurski tisk«, TOZD tiskarna, Murska Sobota — Člani kolektiva in upokojenci dobivajo list brezplačno — Rokopisov in slik ne vračamo.

Oproščeno temeljnega prometnega davka po mnenju Sekretariata za Informacije pri IS Slovenije št. 421-1/72 z dne 24. oktobra 1975. Naklada 2700 izvodov.

Rak debelega črevesa in danke

● Najbolj zanesljivo je še vedno kirurško zdravljenje

Debelo črevo in danka predstavljata približno 150 cm zadnjega dela prebavnega sistema. Poleg neštetih, za prehrano važnih opravil, oblikujeta ta dva predela črevesa tudi blato. Pojav rakavih obolenj na tem delu črevesa je pogosten in število obolenj iz leta v leto narašča. V Sloveniji odkrijemo letno blizu 3800 novih bolnikov, obolenih za rakom, in od teh jih boluje za rakom debelega črevesa in danke okoli 280. Ta številka jasno opozarja na resen problem, ki ga predstavljajo ta obolenja.

Če se hočemo z boleznijo spoprijeti in jo uspešno zdraviti, je nujno potrebno, da jo pravočasno spoznamo. Pri tem sodelujeta vedno bolnik in zdravnik. Bolnik namreč gre po nasvet k zdravniku, ko je zapazil v svojem organizmu taka znamenja, ki jih do tedaj ni opazil in so mu neprijetni. Eden od njih je tudi bolečina. Bistvenega pomena je, da bi bil čas, ko bolnik sam odkriva da se v njem nekaj dogaja, kar mu je bilo doslej neznano, čimkrajše. Prepogosto bolnik svojo neprijetno in skrb vzbujajočo skrivnost zapira vase in jo vtakne v predal z naslovom »neprijetnosti«. Navadno je dolga pot od tu do zaupnega pomenka s prijateljem in končno z zdravnikom. Zato je cilj zdravstvene vzgoje predvsem, da se čas od pojava prvih znanilcev bolezni pa do posveta z zdravnikom čim bolj skrajša.

Kaj vemo o vzrokih?

Kaj povzroči rakovo bolezen črevesa in danke, danes še ne vemo. Vemo pa, da obstajajo predrakava obolenja tega predela črevesa, ki so nagnjena, da se izrodijo v rakava. To pa seveda ne pomeni, da se tako obolenje vedno spremeni v raka. V predrakava obolenja debelega črevesa in danke sodijo dolgotrajna vnetja sluznice in polipi. Bolnike s takimi obolenji moramo imeti pod stalnim nadzorstvom.

Znamenja

Kakšni so znaki raka in kateri znaki naj nas navedejo na misel, da je nekaj v našem debelem črevesu narobe?

Prehod iz zdravja v bolezen je vedno prikrit. Kmalu pa bolezen naznaja vrsta znamenj, ki so dokaj značilna.

Posebno pozorni moramo biti na motnje z zaprtjem, tope, nedoločene bolečine v trebuhu, driske,

ki se pojavljajo za dolgotrajnejšim zaprtjem in nato, da bolniki tudi po odvajanju blata ne občutijo olajšanje, kot so ga bili navajeni čutiti poprej. Bolniki občutijo v trebuhu pritisk, tiščanje, napetost, krče, po jedi se jim spahuje, lahko tudi blujejo. Pojavi se izguba apetita, hujšanje, slabokrvnost, splošna slabost z utrujenostjo, duševno nerazpoloženostjo, in zmanjšano zbranostjo. Važno je, da bi vsakdo opazoval svoje blato, posebno pa še če ima težave v trebuhu. Blato je lahko smolnasto, črne barve, voden, smrdeče, ali pa mu je primešana sveža kri; lahko postane tenko kot svinčnik ali podobno kozjemu blatu. Če bu-

la na debelem črevesju naraste jo včasih otiplje že sam bolnik. Čeprav opazimo vsa ta znamenja, to še ne pomeni zanesljivo, da ima bolnik že raka, pač pa nam je opozorilo, da moramo temeljito pregledati debelo črevo.

Izkušnje nam kažejo, da je obdobje od tedaj, ko bolnik opazi en ali drugi od naštetih znakov do posveta z zdravnikom po večini zelo dolgo, pogosto traja 9 mesecev in več. Bolnik bi moral biti urnejši, to pa bo možno le, če bo seznanjen z znaki bolezni in če bo bolj opazoval nenavadna dogajanja v svojem organizmu.

Ustrezni strokovnjaki imajo na voljo instrumente, s katerimi lahko pregleduje notranjost debelega črevesa in danke. Če od-

krije, da gre za raka, se z bolnikom pomeni o predvidenem zdravljenju in o tem, kakšne bodo morebitne posledice.

Zdravljenje
Kot pri vseh rakavih obolenjih imamo tudi pri raku na debelem črevesu in danksi na voljo tele načine zdravljenja:

1. kirurško zdravljenje,
2. zdravljenje z obsevanjem in
3. zdravljenje s kemičnimi sredstvi, tako imenovanimi citostatiki.

Najbolj zanesljivo in zato na prvem mestu je še vedno kirurško zdravljenje. Do XIX stoletja je veljalo mnenje, da rakave bu-

le na debelem črevesu ni mogoče kirurško odstraniti. Prvo operacijo take bule so izvršili šele 1833 leta v Lyonu. Velik vzpon pa je operativno zdravljenje raka na debelem črevesu in danksi doseglo v prvih desetletjih našega stoletja. Pravočasna operacija danes omogoča bolniku popolno ozdravljenje. Osnovno načelo operativnega zdravljenja je, da odstranimo oboleli del črevesa in spojimo preostalo črevo. Če je potrebno odstraniti večji del debelega črevesa in danko, moramo napraviti na trebuhu novo odprtino za odvajanje blata. Pogosto se bolnik te posledice operacije ustraši in s težavo privoli v operacijo. Iz pogo-
vorov z bolniki, s katerimi vzdržujemo redne stike še dolgo po zdravljenju vemo, da se le ti nanovo odprtino za blato tako navadijo, da lahko žive povsem normalno življenje, kot pred operacijo. Ker so obolenja za rakom na debelem črevesu in danksi v porastu, je ljudi s tako odprtino za odvajanje blata na trebuhu danes po svetu več in več. Kot ozdravljeni se vrnejo k svoji družini in v svoj poklic.

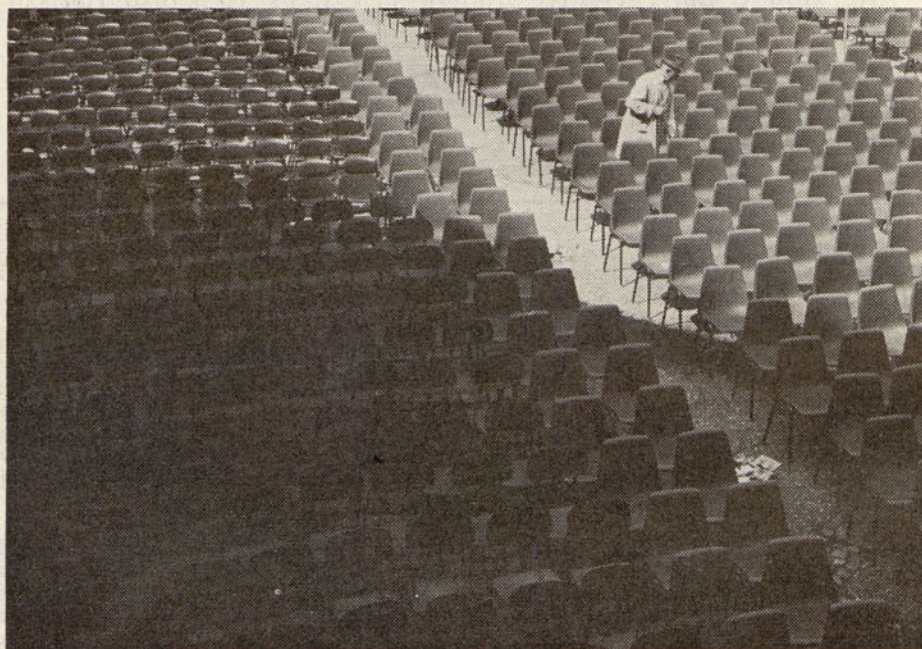
Na drugem mestu je zdravljenje z žarki, ki ga lahko s pridom izvajajo bodisi samo ali pa v zvezi z kirurškim zdravljenjem. Kombinacija obsevalnega in operativnega zdravljenja se je pokazala za uspešno in se je na onkološkem inštitutu pogosto poslužujemo.

Tretji možni način zdravljenja je kemoterapija. Namen tega zdravljenja je, da bi zavirali razmnoževanje rakavih celic, ki so se morda že razsejale po organizmu in vgnježile v drugih organih. To novejšo zdravljenje vseakor pomeni napredek v zdravljenju rakavih obolenj nasploh in tudi pri raku na debelem črevesu in danksi dosegamo določene uspehe.

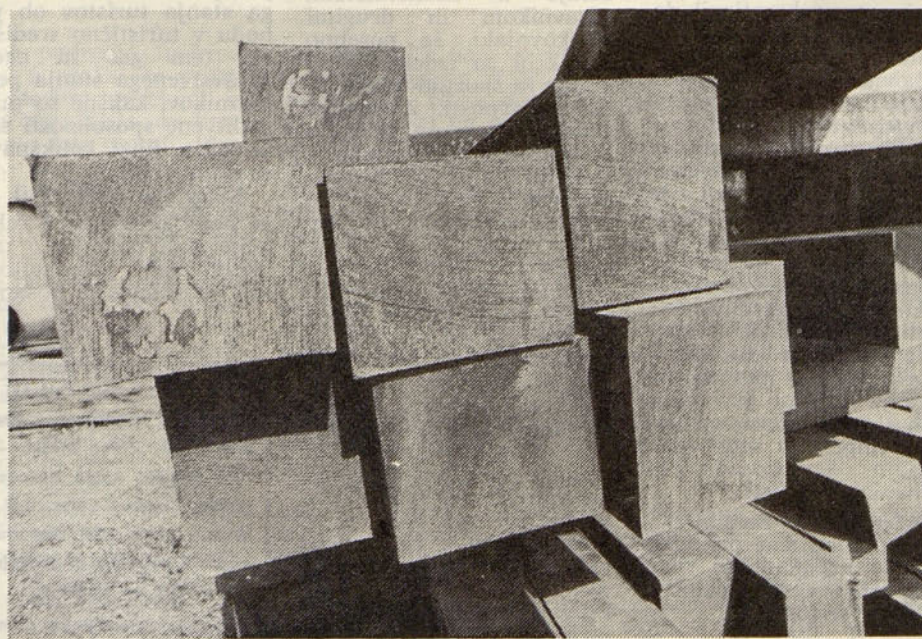
Usoda pravočasno operiranih bolnikov je zelo ugodna. Zaradi precejšnjega števila zakasnelih primerov pa v povprečju dosegamo le okoli 50% dokončno ozdravljenih.

Na kraju lahko povzamemo, da je zdravstvena prosvetljenost bolnika eden od odločilnih dejavnikov za njegovo usodo. Uspeh zdravljenja z načini, ki so nam danes na voljo, je tem večji, čim manjša je rakava razrast, ko pride bolnik v roke strokovnjaku. Če opazimo enega ali drugega od naštetih bolezenskih znamenj, torej čimprej k zdravniku.

Doc. dr. Franc Lukič, specialist kirurg

Srdžan Mohorič: MED STOLI

Iz skladišča